Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 257 | Łódź, Poniedziałek, 10 listopada 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, י״ט מרחשון תרצ״א | № 257

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 —

די שווארצע וואך אויף דער הערינג-בערזע!!!

דער גראנדיעזער פאנג אין יארמוט און דאס פאלען פון די פרייזן!!

הערינג-קליינהענדלער!!!

דער הערינגס-פאנג אין יארמוט איז אין דעם יאהר א קאלאסאל גרויסער: ביז איצט האט מען שוין געפאנגען איבער 700.000 פעסער יארמוטער הערינג און די פרייזען אין יארמוט זענען זעהר געפאלען. אונזער קאנקורענץ בעמיהט זיך מיט אלע כוחות צו האלטען בסוד דעם גרויסען פאנג, כדי זי זאל קענען ערצילען די העכסטע פרייזען אויסער דעם האבען די היגע אלע גרעסערע הערינג-סוחרים געשפילט א לא האסע און דאדורך זיך פערשפעקולירט.

אינזער פירמע איז ווייט פון אזעלכע שפעקולאציעס. מיר קויפן ביליג און פערקויפן ביליג. פון היינט אן פערקויפען מיר מיט א גאראנטיע צו ליפערן דאנערשטאג ד. 13 ד.ם. יארמוטער הערינג צו פאלגענדע פרייזען:

אלע ערשטקלאסיגע מאטיעס = טראדעמארקען ווי: „W.S.&S." „S.R.H.Co" „Lesie" א.ז.וו. — 142 זלאטים

אלע צווייטקלאסיגע מאטיעס = טראדעמארקען ווי: „Gordon" „Dutie" א.ז.וו. — 137 „

½ קאסטען 10 זל. מעהר, ¼ מאטפול קאסט 5 זל. מעהר.

איילט צו אונז מיט אייערע בעשטעלונגען און איהר וועט ערשפארען פון 15 – 20 זל. ביי יעדען פאס הערינג.

„Hurtośled" Plac Kościelny 7 — Telefon 188-43. —

17 פישער-פעראיין פאמארסקא 18

היינט, מאנטאג, דעם 10 נאוועמבער, 8.30 אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פאמארסקא 18

א גרויסע פערזאמלונג

געווידמעט די וואהלען צום סיים. מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: דעפ. ד״ר ראזענבלאט, לאווניק א. יאעל, און דער פארשטעהער פון די פישער ה׳ י. לובאבינסקי. אלע דארפען אונבעדינגט קומען!

די פערוואלטונג פון פישער-פעראיין, פאמארסקא 18.

17 ציוניסטישע ארבייטס-פארטיי „התאחדות"

זאל „אייראפעיסקי", זגערסקא 17

מארגען, דינסטאג, דעם 11-טען ליסטאפאד 8.30 א זייגער אין אווענד.

א וואהל-מיטינג

פאר ארבייטער און פאלקס-מאסען מענשען

רעדנער: יוסף לעווי, ד״ר ז. עלענבערג, י. ביאלאפאלסקי (ווארשא). י. שאליט, סט. שרעטער, ז. בוימגאלד, סטוד. ש. קורץ, ג. ליכטענשטיין א.א. איינגאנג נאר לויט איינלאדונגען

28 בלאק צו פערטיידיגען די ווירט-שאפטליכע אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג 28

רופט היינט מאנטאג 8.30 אווענד אין לאקאל פונ׳ם הויפט-וואהל-ביורא (זשעלאזנא 10a)

פון —

א פלענאר-זיצונג וואהל-קאמיטעט

אלע ווערען אויפגעפאדערט צו קומען פינקטליך.

28 וואהל-עקזעקוטיווע 28

שטימט און אגיטירט פאר דער ליסטע

17 בלאק צו פערטיידיגען די רעכט פון יוד. פאלק אין פוילען 17

ארדענט איין היינט, מאנטאג, דעם 10 נאוועמבער 8 א זייגער אין אווענד

פיר גרויסע פרויען-וואהל-מיטינגען

1) אין זאל פון „התאחדות" שענקעוויטשא 3/5,
2) אין לאקאל פון „בני-ציון" רזשגאווסקא 7
3) אין לאקאל פון „סיני" גליבנא 62,
4) אין געמיזש-הענדלער-פעראיין זגערסקא 28

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: דר. ז. עלענבערג, ראטמ. י. מ. ביאלער, לאווניק א. יאעל, אינזש. זשעלינסקי, י. שאליט, מ. גייזלער, ש. ראנאזשינסקי, ד. רינגארט, פרוי ב. גוטערמאן, פרוי ה. האלפערן, מ. קאצענעלענבויגען, פרוי מ. קאנטאר און אנדערע.

Głęboko wzruszeni przedwczesną niespodziewaną śmiercią

B. P.

Feli Grosmanowej

wyrażają szczery żal Kol. NINIE GROSMANÓWNEJ i RODZINIE

WYCHOWAWCZYNI i KLASA VI-ta GIMNAZJUM p. WOLFSONOWEJ

17 בלאק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאלק אין פוילען 17

ארדענט איין דאנערשטאג, דעם 13-טען נאוועמבער, ד. י.

3 גרויסע וואהל-מיטינגען

1) 8.30 אין אווענד גראנדיעזער וואהל-מיטינג אין זאל פון פילהארמאניע
2) 8.30 אין אווענד אין זאל פון „התאחדות" שענקעוויטשא 3/5
3) 8.30 אין אווענד ענגלישען זאל אל. 1-טער מאי 2

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען:

ג. סיים-דעפוטאט יצחק גרינבוים, ג. סיים-דעפוטאט, פרעזעס פון דער ווארשאווער קהלה ה. פארבשטיין, ג. סיים-דעפוטאט א. הארטגלאס, ג. סיים-דעפוטאט דר. י. ראזענבלאט, לאווניק י. לעווי, ראטמאן י. מ. ביאלער, לאווניק א. יאעל, אינזש. ג. פראשקער

מיר דריקען אויס אונזער טיפען מיטגעפיהל און ביילייד אונזער ח׳ מיטגליד לייזער גראסמאן צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער פרוי

נ. ע. פייגע

זייט געטרייסט!

די פערוואלטונג פון שניידער-צעך אין לאדז פעטריקאווער 20

18 אלגעמיין - יודיש נאציאנאל - ווירטשאפטליכער בלאק 18

היינט, מאנטאג, 7.30 אווענד קומט פאר אין זאל „אייראפעיסקי" זגערזשער 17

א גרויסער

פרויען-מיטינג

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען געוו. דעפ. הרב לעווין (ווארשא) ווי אויך בעוואוסטע היגע רעדנערינס און איינגע רעדנער פון לאדז און ווארשא

פריינגאנג גאר אויף בילעטען, וועלכע זענען נאך אין א קליינע צאהל צו בעקומען אין לאקאל פון „עגודה" נאראטאוויטשא 11.

בעמערקונג: די ארויסגעשיקטע איינלאדונגען זענען גילטיג אלס בילעטען צום אריינגאנג.

Dr. med.

B. Robinson

פיעטרקאווער 10, טעל. 131-86

צוריקגעקעהרט

א פראנט-לאקאל וואס בעשטעהט פון א געוועלב מיט א וואוינונג אין צענטרום שטאדט איז איבערצוגעבען. צו ערפאהרען טעל. 180-99.

הלוואות פאר די אייראפעאישע מלוכות
זאל ערטיילען דער נייער אמעריקאנער פינאנץ-טרעסט
גובערנאטאר פון ניו-יארקער פעדעראל-באנק קומט וועגען דעם קיין אייראפא

לאנדאן, 9. (ספ. טעל.) אין די נאהענטסטע טעג ווערט ערווארט אז קיין אייראפע זאל אנקומען דער גובערנאטאר פון ניו-יארקער פעדעראל באנק האריסאן. לויט ווי ס'גיבען אן די אפיציעלע אמעריקאנער פינאנץ-קרייזען איז דער צוועק פון זיין רייזע אויסצופארשען וואס אנ'איינדרוק אויף דער ווירטשאפטליכער סיטואציע ס'קען מאכען די פאליטיק פון ביליגען קרעדיט. אבער פון נישט אפיציעלע קוועלען דערוויסט מען זיך, אז האריסאן דארף פעסטשטעלען די שוועריגקייטען וואס שטאמען פון דער נישט גלייכמעסיגער פערטיילונג פון די געלד ואפאסען אין די פערשידענע מלוכות.

מיט דער דאזיגער פראגע האט זיך שוין בעשעפטיגט א קאמיסיע פון פעלקער-בונד.

אין די לאנדאנער פינאנץ קרייזען האלט מען אז די פראגע פון האריסאן איז פערבונדען מיט'ן פלאן פון בעדייטענדע אמעריקאנער פינאנסיסטען צו שאפען א קאלאסאלען פינאנציעלען וועלט-טרעסט, וואס זאל האבען פאר אנ'אויפגאבע צו שאפען א מעגליכקייט פאר די מלוכות וואס נויטיגען זיך אין קרעדיט, דעם דאזיגען קרעדיט צו בעקומען. לויט'ן פראיעקט פון די ניו-יארקער פינאנץ-סיסטעם וואלט דער דאזיגער טרעסט געקענט צוזאמען מיט דער אינטערנאציאנאלער באנק אין באזעל געזונד מאכען די קרעדיט פערהעלטנישען אין דער גאנצער וועלט.

אין דעם טרעסט זאלען זיך בעטייליגען די גרויסע בענק פון די מלוכות-קרעדיטארען, און ער זאל ערטיילען הלוואות די אייראפעאישע מלוכות בתוכם. די פראיעקט געבער רעכענען אז דורכ'ן ערטיילען פון די נויטיגע קרעדיטען פאר פערשידענע מלוכות וועט געלונגען צו פערבעסערען די ווירטשאפטליכע לאגע אין דער גאנצער וועלט.

דורכפאל פון די לייבאריסטען אין זייער א וואהל-קרייז
בעת צוגאב-וואהלען צום פארלאמענט

לאנדאן, 9. (ספ. טעל.) אינ'ם וואהל-קרייז שיסלער זענען פארגעקומען ערגענצונגס-וואהלען. די קאנסערוואטיסטען האבען דערהאלטען 15.328 שטימען, די לייבאר-פארטיי 12,795 שט., די ליבעראלען — 13,573 שט. און די קאמוניסטען 701 שט. אזוי ארום איז דער וואהל קרייז וועלכער ס'האט ביז איצט געהערט די לייבאריסטען אריבער צו די קאנסערוואטיווע וועלכע האבען געוואונען 2 טויזענט שטימען, בעת די לייבאריסטען האבען פערלוירען 6 טויזענט שטימען.

דער דורכפאל האט אין די קרייזען פון דער לייבאר פארטיי ארויסגערופען א גוואלדיגע קאנסטערנאציע.

—III=—

סאציאליסטען געזיגט אין וויען
בעת די נעכטיגע פארלאמענט-וואהלען אין עסטרייך

וויען, 9 (ספ.טעל.) פון דער גאנצער פראווינץ קומען אן ידיעות אז דער היינטיגער טאג איז אריבער רוהיג. בלויז אין גראץ זענען פארגעקומען צוזאמענשטויסען און אין קלאסטען ענענבורג איז געקומען צו געשלעגען בעת וועלכע ס'זענען פערוואונדעט געווארען פיל פערזאן.

וויען, 9 (ספ. טעל.) לויט די ידיעות וואס זענען דערהאלטען געווארען אין טיראל האבען דארט אפגעהאלטען א זיג די קריסטליך סאציאלע. אין כמעט אלע שטעט האבען די סאציאליסטען אפגעהאלטען א נצחון. דאגעגען זענען לויט די ביזאיצטיגע ידיעות אין דער פראווינץ ארויס מיט א זיג די קריסטליך סאציאלע.

וויען, 9 (ספ. טעל.) די סאציאל-דעמאקראטען האבען אפגעהאלטען א פולשטענדיגען נצחון און האבען פערגרעסערט די צאהל פון זייערע מאנדאטען פון 29 אויף 30. שאבערס פארטיי האט דערהאלטען 4 מאנדאטען אין די קריסטליך-סאציאלע — 11. אין פריהערדיגען פארלאמענט האבען די ביידע גרופען געהאט 16 מאנדאטען.

═════

ראבינדראנאט טאגארע געשטארבען?

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) פון בערלין איז דערהאלטען געווארען די ידיעה אז ראבינדראנאט טאגארע איז געשטארבען. די ידיעה איז דערוויל נישט בעשטעטיגט געווארען.

—=:O:=——

467 וואהל-מיטינגען אין ווארשא

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט זענען דא פארגעקומען 467 וואהל-מיטינגען. אויף פיל פון זיי איז געקומען צו געשלעגען. אויך אויף די יודישע מיטינגען איז אין פיל ערטער געקומען צו געשלעגען צווישען די אנהענגער פון די ציוניסטען און דער אגודה.

„איבערגאנג"

ווארשא, 8. (וו. פ.) אויף דער זיצונג פון די מיטגלידער פון דער פארטיי-מיליץ פ.פ.ס. צ. ק. וו. איז בעשלאסען געווארען אריבערצוגעהען צו דער רעוואלוציאנערער פראקציע פון דער פארטיי.

ערמארדעט א יודישע סוחר
אויף שאסיי ווארשא-לאשיץ

ווארשא, 9 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט פרייטאג זענען אויף שאסיי ווארשא-לאשיץ בעפאלען געווארען יודישע סוחרים וועלכע זענען געפאהרען מיט סחורה. די באנדיטען וואס זענען ארויס פון וואלד האבען איינעם פון די סוחרים דעם יודישען סוחר יעקב גוטמאן, דערשאסען, די איבריגע בערויבט און אנטלאפען.

די רויבער האט מען נישט געכאפט.

היינט — די לויה פון ש. ל. ציטראן

ווארשא, 9 (טעלעפאניש) צו דער לויה פון ש. ל. ציטראן וועלכע קומט פאר היינט אין ווילנא זענען פון ווארשא ארויסגעפאהרען עטליכע דעלעגאציעס פון געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, זשורנאליסטען פאראיין א. אנד.

צו דער חתונה פון פרל.

סאלא ליטמאן

מיט ה' **העבריק צענדער**

ווינשען א הערציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

שמעון און פרוי
רבקה בייגעלמאן.

Z intencji zaślubin
p. **SALI LITMANÓWNY**
z p. **HENRYKIEM CENDEREM**
Życzymy wiele szczęścia i różowej przyszłości.
Bracia
Bajgelman.

הזכרה.

היינט, מאנטאג, פינקטליך 11 פריה קומט פאר אויפ'ן בית-החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה נאך אונזער אונפערגעסליכער מוטער

שרה הענדל מעפסינג ז"ל

צו וועלכע אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.

די פאמיליע.

פוילען אלס מאנדאטאר איבער א"י
אין פאל ווען ענגלאנד זאל זיך אפזאגען פונ'ם מאנדאט

ווארשא, 9. (טעלעפאניש) דער היינטיגער „קוריער ווארשאווסקי" ברענגט פון זיין לאנדאנער קארעספאנדענט פאלגענדע דעפעשע: ווי ס'איז געווען צו ערווארטען אין דער נייער פאליטיק פון דער ענגלישער רעגירונג בנוגע א"י וואס איז אנגעקינדיגט געווארען אין איהר נייעם ווייס-בוך אריינגעטראטען אנ'ענדערונג אלס רעזולטאט פון די שארפע פראטעסטען אין דער גאנצער וועלט

דער היינטיגער „דזשואיש כראניקל" אונטערשטרייכט אין אנ'ארטיקעל וועגען די פויליש פאלעסטינישע בעציהונגען די שטארקע ענטוויקלונג פון די האנדעלס בעציהונגען צווישען ביידע לענדער און די שטיצע וואס די פוילישע רעגירונג ווייזט ארויס די יודען ביים אויפבוי פון א"י. די ציידונג ווייזט אן אויף פוילען ווי אלס א מלוכה וואס וואלט געקענט איבערנעמען דעם מאנדאט איבער א"י ווען ענגלאנד וואלט זיך פון איהם אפגעזאגט.

ווייזען געווארען, אז דאס גרינדען פון דער דאזיגער ארבייטער-פארשטאט איז א ווירדיגער ענטפער אויפ'ן „ווייס-בוך".

שוין דערהאלטען די 1500 סערטיפיקאטען פאר די חלוצים

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין די היגע ציוניסטישע קרייזען האבען בעקומען די ידיעה אז די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט שוין דערהאלטען די 1500 סערטיפיקאטען אויף דעם האלב יאהר, בכלל רעכענט מען זיך דא מיט דער מעגליכקייט, אז דער איבערוואנדערונגס פערבאט קיין א"י זאל אפגעשאפט ווערען.

דער קריזיס נאך נישט געלייזט
אויף די בעראטונגען פון אקציאנס-קאמיטעט

לאנדאן, 9. (יט"א טעלעגראפיש) הגם די מעהרהייט פון אקציאנס-קאמיטעט האט אויפגעפאדערט וויצמאנען צו פערבלייבען אויף זיין אמט, האט ער זיך נישט ענטשלאסען צוריקצוציהען זיין דימיסיע.

ביז איצט האט מען נישט געפונען קיין אויסוועג צו ליקווידירען דעם קריזיס.

אויך בנוגע דעם ארט פונ'ם 17. קאנגרעס איז נאך נישט געקומען צו קיין פערשטענדיגונג; א טייל לייגט פאר קארלסבאד, א טייל — אמעריקא.

מ'ערווארט, אז נאך היינט ביינאכט זאלען די בעראטונגען געשלאסען ווערען.

אנ'אראבישע ציישונג וועגען דער עקאנאמישער לאגע פון די אראבער

ירושלים, 9. (יט"א טעלעגראפיש) די אראבישע ציישונג „על קארמעל" טיילט מיט, אז די עקאנאמישע לאגע פון די אראבער ווערט פון טאג-צו-טאג אלץ ערגער.

די צאל באנקראטען וואקסט. סיי די פעלאכען, סיי די סוחרים און גוטבעזיצער ווערען עקאנאמיש דערשטיקט.

די ציישונג פאדערט א מאראטאריום — דעם מעשר-שטייער אפצושאפען, און א מיליאן פונט קרעדיט.

צוועלפטע ציוניסטישע לאנד-קאנפערענץ אין בוקאווינא

טשערנאוויץ, 9. (יט"א טעלעגראפיש) דא איז געעפענט געווארען די 12. ציוניסטישע לאנד-קאנפערענץ אין בוקאווינע, מיט'ן אנטייל פון 70 דעלעגאטען.

ס'איז אנגענומען געווארען א שטארקע פראטעסט-רעזאלוציע געגען „ווייס בוך".

דער „בעזול'טער קאזאק" רעדט וועגען חוצפה

ירושלים, 9. (יט"א טעלעגראפיש) דער ארגאן פון דער אראבישער עקזעקוטיווע „פאלעסטיין" ווארפט פאר די יודען די חוצפה'דיגע האנדלונג צוליב דעם, וואס די יודען ווילען זיך ווענדען צום גערעכטיגקייטס-טריבונאל אין האאג מיט אנ'אנפראגע וועגען „ווייס בוך".

א נייע ארבייטער-פארשטאט אין „מפרץ חיפה"

ירושלים, 9. (יט"א טעלעגראפיש) אין „מפרץ חיפה" איז געלייגט געווארען א גרונד-שטיין פון דער נייער ארבייטער-פארשטאט אויפ'ן באדען פון יודישען נאצ.-פאנד. דערוויל ווערען געבויט 200 ארבייטער הייזער. עס ווערען געפלאנט — 2000.

אין די רעדעס, בעת דער פייערונג, איז אנגע-

בלאק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאלק אין פוילען

ארדענט איין דינסטאג, דעם 11 ליסטאפאד, 8.30 א זייגער אווענד אין עוואנגעלישער-זאל אויף אלעיא 1 מאי 2

17

א ארטאדאקסישן מאסן-מיטינג

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען:

הרב שמואל בראט (פאמשאווער רב)

הרב גוטקאווסקי, וואלף זילבערשטיין, ראטמאן י. מ. ביאלער, ראטמאן ב. רום, פנחס וואסערמאן, א. אסט, ל. גולד, ורז, י. ערליך, י. שיפער א. א. איינגאנג לויט איינלאדונגען!

ארטאדאקסישע יודען קומט מאסענווייז!!!

דער ווינטער דערנעהנטערט זיך

בעזארגט אייך בעצייטענס מיט ווינטער-סחורות און ווייסע סחורות און רעשטען

אין קאנסום-געוועלב

ביי דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

54 ראקיטשינעד 54

צופאהר מיט די טראמווייען 10 און 16

איהר בעקומט אויך דארט צו אונגעוועהנליך נידריגע פרייזען ספארט-אנציגער, ארבייטס-אנציגער, דאמען- און הערען-וועש, טיש- און בעט-וועש, וואלענע שטאפען, טריקאטאזשען, שיך, קוכען-געשיר, קאלאניאל-ווארען א.אז.וו. א.אז.וו.

פאר ה"ה מלוכה- און קאמונאל-בעאמטע, וואס זענען מיטגלידער פון קאאפעראטיווען און געזעלשאפטען, ווערט ערטיילט בעקוועמער קרעדיט.

19123

לאדז, 10 נאוועמבער 1930

„נייער פאלקסבלאט"

10 נאוועמבער 1930 לאדז

די וואהלען

צום פארלאמענט אין די פעראייניגטע שטאטען

ביי די וואהלען אין רעפרעזענטאנטען־הויז פון די פעראייניגטע שטאטען (פארלאמענט) האבען די דעמאקראטען אפגעהאלטען א קלאסאלען נצחון. אמת, די רעפובליקאנער וועלען אויך ווייטער האבען א מעהרהייט פון עטליכע שטימען, אבער דער אויסגאנג פון די וואהלען בעווייזט, אז די שטימונג אין לאנד האט זיך ראדיקאל געווענדעט געגען דער הערשענדער פארטיי.

מיט וואס קאן מען ערקלערען אט דעם סענסאציאנעלען אויסגאנג פון די וואהלען, אויב מ'נעהמט אין בעטראכט, אז ערשט אין יאהר 1928 האבען די רעפובליקאנער טריומפירט ביי די וואהלען צום פארלאמענט און באלד דערויף האט אפגעהאלטען א גלענצענדען נצחון דער רעפובליקאנישער קאנדידאט אויף פרעזידענט הובער?

די וויכטיגסטע סבה פון דער ווענדונג אין די שטימונגען ליגט אהן ספק אין דעם שארפען ווירטשאפטליכען קריזיס, וועלכען אמעריקע לעבט איצט איבער נאך פיל יאהר פון אונגעוועהנליכען אויפבליה. פרעזידענט הובער איז געקומען צו דער מאכט אונטער דער לאזונג, פון „פראספעריטי" — וואוילשטאנד פון די מאסען. — די הערשאפט פון דער רעפובליקאנער פארטיי פאר די פריהערדיגע צוויי פרעזידענטען איז צוזאמענגעפאלען מיט אן אויסערגעוועהנליך גליקליכער ווירטשאפטליכער קאניונקטור אין לאנד. דאס איז געווען א צייט פון שנעלען וואוקס פון פאלקספערמעגען, פון מעכטיגען שוואונג אין דער אינדוסטרי, פון אויסגעצייכנטע געשעפטען אין מסחר, הויכע פערדינסטען און גוטער סיטואציע אויף דעם ארבייטסמארק.

אבער די „פעטע יאהרען" האבען זיך נישט געקאנט ציהען אומענדליך. פאראיאהרען איז געקומען דער קראך. פערמעגנס האבען געפלאצט ווי זייפענבלאזען, טויזענדער מענשען זענען איבער דער נאכט פעראָרימט געווארען, געשעפטען האבען זיך פערמאכט און אפגעשטעלט, מיליאנען ארבייטער זענען געבליבען אהן ארבייט, אהן מיטלען צום לעבען. די נויט פון ארבייטסלאזיגקייט האט אנגענומען די פינסטערסטע פארמען, ווייל מ'דארף געדענקען, אז די עפענטליכע פערזיכערונג פון ארבייטער שטעהט אין רייכען אמעריקע נאך אויף גאהר א נידריגער מדרגה.

פאר דער ווירטשאפטליכער לאגע אין אמעריקא האבען נישט געהאלפען די רייכען גאלד, וואס האבען געפלאסען אין די קאסעס פון וועלט־באנקיר פון דער רואינירטער אייראפא, נישט די הויכע צאלען, מיט וועלכע אמעריקא האט זיך נאך מעהר אפגעצוימט פון דער איבריגער וועלט, ווי פריהער.

אט דער מצב האט זיך געמוזט אפרופען נעגאטיוו אויף דעם צוטרוי, מיט וועלכען די ברייטע בעפעלקערונגס־שיכטען האבען זיך בעצויגען צו דער ביזאיצטיגער רעגירונג פון פרעזידענט הובער. און הגם דער קריזיס אין אמעריקא שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט'ן אנ'אלגעמיינעם קריזיס אין דער וועלט און קיין שום אנדער רעגירונג וואלט נישט געקאנט פאר איהם זיך פערהיטען, האט די דעמאקראטישע אפאזיציע בעוויזען געשיקט איהם אויסצונוצען פאר איהרע צוועקען.

דורכפיהרען א גרעניץ־ליניע צווישען די דעמאקראטען און רעפובליקאנער אין אמעריקא, אנווייזען די מאמענטען, אין וועלכע זיי אונטערשיידען זיך — איז נישט קיין לייכטע זאך. און יעדער פון די דאזיגע פארטייען זענען רעפרעזענטירט די זעלבע עלעמענטען און אינטערעסען, אין יעדער געפינען מיר דיזעלבע געזעלשאפטליכע שטרעבונגען, פון די עקסט־רעכטע ביז די עקסט־לינקע, א חוץ די סאציאליסטען, וועלכע שפילען דערווייל אין אמעריקא א קליינע פאליטישע ראלע. די אונטערשידען זענען מעהר „געאגראפישע", אין דעם זין, וואס די דעמאקראטען האבען אנ'איבערגעוויכט אין די דרום־שטאטען און די רעפובליקאנער אין די צפון־שטאטען. פון צייט צו צייט איז צווישען די צוויי פארטייען פערהאן א חילוק אין דער בעציהונג צו דער אדער יענער לויפענדער פאליטישער פראגע. דאס בעציהט זיך אויך צו דער פראגע פון פראהיביציע (אלקאהאל פערבאט), וועלכע האט געשפילט אזא ראלע ביי די איצטיגע וואהלען. אין דעם פראבלעם איז נישטא קיין איינהייטליכקייט אין די פארטייען גופא.

בנוגע דער השפעה אויף דער אויסערליכער פאליטיק קאן מען ערווארטען, אז די נייע וואהלען וועלען קיין ענדערונגען נישט ברענגען. פרעזידענט הובער בלייבט נאך 2 יאהר ביים רודער, און וועלכע ס'איז שינוים אין דער בעציהונג צו די פראבלעמען פון דער אינטערנאציאנאלער פאליטיק וועלען וואהרשיינליך נישט פארקומען.

פ. ב.

פראנקרייך — דאס לאנד, וואו ס'איז נישטא קיין ארבייטסלאזיגקייט

צי קענען יודען געפינען ארבייט אין פראנקרייך?

(קארעספאנדענט פון פאריז צום „נייעם פאלקסבלאט")

פראנקרייך איז איצט פאקטיש דאס איינציגע לאנד, וואו עס געהט נאך די יודישע אימיגראציע פון מזרח־אייראפא. דער דאזיגער אימיגראציע ווידמעט מען ווייניג אויפמערקזאמקייט אין די יודישע געזעלשאפטליכע קרייזען. פאר איהר עקזיסטירען קיין ספעציעלע אימיגראציאנס־ביוראס, ארום איהר מאכט מען ווייניג טומעל און מען רעדט נישט וועגען פראנקרייך ווי וועגען אנ'ענטפער אויף דעם יודישען עמיגראציע־פראבלעם. דער שטראם פון יודישע אימיגראנטען אין פראנקרייך געהט שטיל כמעט אונבעמערקט.

דאס איז אין א געוויסער מאס א גרויסע מעלה. מען פערבינדט נישט מיט דער יודישער אימיגראציע אין פראנקרייך צו גרויסע האפנונגען. מ'ריזיקירט נישט זיך מתיאש צו זיין. אין דער זעלבער צייט איז דער מאנגעל פון געזעלשאפטליכען אינטערעס פון דער יודישער איינוואנדערונג אין פראנקרייך אויך א גרויסער חסרון. די יודישע וועלט, און אויך יענע טויזענדער פאטענציעלע אימיגראנטען, וועלכע קלויבען זיך אריבערצופאהרען קיין פראנקרייך, זענען זעהר ווייניג אינפארמירט וועגען די ארבייטס־בעדינגונגען און ארבייטס־מעגליכקייטען אין פראנקרייך. און דאס איז אפט א מקור פון אומצאליגע מיספערשטענדענישען, מיסערפאלג און מענשליכע טראגעדיעס.

פראנקרייך איז איצט אפשר דאס איינציגע לאנד אין דער וועלט, וועלכע ווייס גארנישט פון ארבייטסלאזיגקייט. לויט אפיציעלע ידיעות, זענען אין פראנקרייך אין יאהר 1927 געווען פערצייכנט אינגאנצען 22,000 ארבייטסלאזע, אין יאהר 1928 — 1,659. אין יאהר 1929 — 617, אין יאהר 1930 — 856. מען בעהויפטעט, אז די דאזיגע סטאטיסטיק איז נישט קיין אויסשעפענדע, דאס איז מן הסתם ריכטיג. אבער אפילו ווען מען זאל פערדאפלען, אדער גאר פערדרייפאכען די דאזיגע צאלען, בלייבט דאך אלץ די צאהל ארבייטסלאזע אין פראנקרייך א מינימאלע, בעזונדערס, ווען מיר פערגלייכען איהר מיט 7,000,000 ארבייטסלאזע אין אמעריקא, מיט 3,000,000 אין דייטשלאנד, מיט 2,000,000 אין ענגלאנד און מיט 250,000 אין פוילען. אנ'ארבייטסלאזיגקייט עקזיסטירט נישט אין פראנקרייך. פאַרקעהרט, מען נויטיגט זיך שטארק אין אויסלענדישע ארבייטס־כוחות. אין יאהר 1929 זענען אין פראנקרייך אנגעקומען לערך 179,000 ארבייטער פון אנדערע לענדער, און די אויפנעהמס־פעהיגקייט פון פראנקרייך איז נאך ווייט נישט אויסגעשעפט. פראנקרייך איז בכלל א ווייניג בעפעלקערט לאנד: אין דייטשלאנד לעבען אויף א קוואדראט־קילאמעטער 135 מענשען, אין בעלגיען — 247 און אין פראנקרייך נישט מעהר ווי 75. דער נאטירליכער צוואוקס פון דער בעפעלקערונג איז אויך גאר א קליינער. פאר 5 יאהר (1924–1929) איז די בעפעלקערונג אין פראנקרייך פערגרעסערט געווארען נישט מעהר ווי מיט 42,000 נפשות, אין דער זעלבער צייט, ווען דייטשלאנד האט פאר די דאזיגע 5 יאהר פערגרעסערט איהר בעפעלקערונג מיט 456,000 נפשות.

דאס אלץ שאפט זעלבסטפערשטענדליך אביעקטיווע מעגליכקייטען פאר אנ'איינוואנדערונג פון פרעמדע ארבייטס־כוחות. ווי מיר האבען געזעהען זענען נאך אין דעם פאריגען יאהר אריינגעקומען אין פראנקרייך 179,000 אויסלענדישע ארבייטער. פארוואס זאלען די יודען נישט אויסמאכען א בעדייטענדען טייל פון דער דאזיגער פרעמדער איינוואנדערונג? פארוואס זאל נישט צעהנדליגער טויזענדער יודען יעדען יאהר אריינקומען אין דאס גאסטפריינדליכע פראנקרייך?

די תשובה איז נישט קיין פשוטע. זי איז פערבונדען מיט א גאנצער רייהע ספעציפישע ארבייטס־בעדינגונגען און ווירטשאפטליכע בעדערפענישען פון דעם פראנצויזישען עקאנאמישען לעבען. פראנקרייך איז אין דער ערשטער רייהע נאך עד־היום אנ'אגראר לאנד. אין דער לאנדווירטשאפט זענען בעשעפטיגט 6.591.000 פערזאן און אין דער אינדוסטריע 5.500.000. דער הערשענדער לאנדווירטשאפטליכער טיפ איז — א קליינער פערמער: לערך 25 פראצ. פון דער דארפישער בעפעלקערונג בעזיצט ווייניגער ווי 10 העקטאר באדען. און די דאזיגע קליינע ווירטשאפטען לעבען איבער א גרויסען קריזיס. פיהלען א שטארקע בעדערפעניש אין ארבייטער כוחות, ווייל די פויערים־יוגענד פערלאזט דאס דארף. די פויערים האבען נישט קיין „נאכוואוקס", לעכצען נאך ארבייטער. א גרויסער טייל פון דער אויסלענדישער ארבייטער־איינוואנדערונג ארדענט זיך איין אין דער לאנדווירטשאפט באמראקעס אדער אלס ארענדאטארען. דער פראנצויזישער פערמער גיט גערן אפ זיין פערמע אויף לאנג־יעהריגע ארענדע, בעקומענדיג א העלפט פון אלע פראדוקטען פון דער פערמע. פאר א יודישען איינוואנדערער איז דער דאזיגער וועג זעהר זעלטען א בעקוועמער. א פאר הונדערט יונגעלייט, כמעט אויסשליסליך חלוצים, איז יא געלונגען איינצוארדנען אלס ארבייטער אויף פראנצויזישע פערמעס אין דעם דעפארטאמענט וואקליוז. א גרויסער טייל פון זיי האט אבער שפעטער פערלאזען זייער ארבייט, הגם די פראנצויזישע פויערים זענען פון זיי געווען זעהר צופרידען. אבער א דורכשניטליכער יודישער אימיגראנט געהט נישט גערן אויף לאנדווירטשאפטליכע ארבייט. כדי צו ארענדירען א פערמע, מוז ער קודם כל א פאר יאהר אפארבייטען אלס באמראק, כדי זיך פראקטיש צו בעקענען מיט דער לאנדארבייט און מיט די ספעציפישע בעדינגונגען פון דער פראנצויזישער לאנדווירטשאפט. אבער אויך נאך דעם איז פאר איהם נישט אזוי לייכט צו ווערען אנ'ארענדאטאר. די פראקטיק האט בעוויזען, אז א פערמע קען זיך רענטירען נאר דאן, ווען עס ארבייטען אויף איהר נישט ווייניגער ווי דריי פאר ארבייטס־הענד: בעסער פאר אלץ א מאן מיט א ווייב און מיט א דערוואקסענעם קרוב. אנדערש איז מען געצוואונגען צו דינגען פרעמדע ארבייטער. און דאס לוינט נישט. די אלע דריי דערוואקסענע מענשען מוזען דורכפיהרען צוזאמען א צוויי־יאהריגע ארבייטס־הכשרה ביי א פראנצויזישען פויער. דאס קומט פאר זעלטען און די צאהל פון די יודישע פערמערס איז ביז'ן היינטיגען טאג זעהר א נישט גינסטיגער אין פראנקרייך.

די יודישע איינוואנדערונג געהט כמעט אויסשליסליך אין די שטעט, און 90 פראצענט פון די אימיגראנטען קומען קיין פאריז. מען קען נישט בעהויפטען, אז אין פאריז איז די לאגע זעהר א גינסטיגע. פערקעהרט, גראדע יענע ארבייטס־געביטען, אין וועלכע די יודען זענען מעהר פאר אלץ בעשעפטיגט, לעבען איצט איבער א שטילען קריזיס. די לעדער־אינדוסטריע, די מעבעל־בראנזשע, די האלץ־אינדוסטריע, דער שניידער־פאך, זענען איצט אין א שלעכטער לאגע און זענען נישט בכלל אויפצונעהמען נייע ארבייטער. אויך די בוי־אינדוסטריע, ביי וועלכער די יודען זענען שטארק פערטראטען לעבט איצט איבער א קריזיס. בעזונדערס שווער איז די לאגע פון נישט קוואליפיצירטע שווארצע ארבייטער. אבער, נישט קוקענדיג אויף דעם, קומען יעדען טאג נייע איינוואנדערער פון מזרח־אייראפע און ארדנען זיך איין, מיט גרויסע שטערנישען, אפט נאך חדשים־לאנגע זוכענישען, אבער דאך ארדנען זיך כמעט אלע איין. ווי אזוי דאס קומט פאר, — איז שווער צו זאגען. עס קומען מענשען, וואס קענען נישט קיין ווארט פראנצויזיש, וואס פערמאגען נישט קיין ספעציעלע פאך־קענטנישען, וואס האבען קיין קרובים אדער בעקאנטע. אין דעם ערשטען אויגענבליק קען שיינען, אז די מענשען האבען קיין שום שאנסען נישט צו געפינען ארבייט, אז זייער לאגע איז אויסזיכטסלאז. אין די יודישע ארבייטס־ביוראס, וואוהין זיי קומען, זאגט מען זיי אפען, אז קיין שאנסען אויף צו בעקומען ארבייט האבען זיי נישט, און אין א פאר וואכען ארום זענען די מענשען מעהר אדער

(ווייטער זעה 6־טע זייט).

מ'ערווארט נייע פעראָרדנונגען

וועגען אימיגראציע און ערד־פערקויף אין ארץ־ישראל

ירושלים, (יט"א) ווי עס צו זעהען, וויל מען נאך נישט די ארץ־ישראל־רעגירונג ווי אזוי צו האנדלען מכח די פעראָרדנונגען וועגען אימיגראציע און ערד־פערקויף, וואס זענען פאראויסגעזעהען אין „ווייס־בוך" פון דער ענגלישער רעגירונג. די פארשלאגען וועגען דער נייער ארבייטער־אימיגראציע־קוואטע, וואס זענען פארגעלעגט געווארען דורך דער עקזעקוטיווע פון דער „יודישער אגענטור" דעם הויך־קאמיסאר, זענען, ווי די יט"א ערפעהרט, אין גענצען ניט צו דער בידאיצטיגער פראקטיק, און בערגעשיקט געווארען צום קאלאניאל־אמט אין לאנדאן. ווי מען רעכענט, וויל דער הויך־קאמיסאר נישט בעשטעטיגען די אימיגראציע־קוואטע אויף אייגענער פעראנטווארטליכקייט, עס זאל זיך נישט איבערחזרן דער פאקט, וואס איז געשעהען אין חודש מאי, ווען דער קאלאניאל־אמט האט פעראָרדנט צו אנולירען די בעשטעטיגטע סערטיפיקאטען. אנ'ערהעבליכע אונזיכערקייט הערשט אויך בנוגע די פראגען פון ערד־פערקויף. סיי די קויפער, סיי די פערקויפער האלטען זיך אפ פון שליסען וועלכע עס איז טראנזאקציעס, כדי נישט צו לייזען קיין שאדען, ווען עס וועט ערשיינען די נייע פעראָרדנונגען וועגען ערד־פערקויף.

נערוועזע שטימונג ביי די ווינער יודען

צוליב דער פערשטארקטער אנטיסעמיטישער פראפאגאנדע

ווין, (יט"א) דער יוסטיץ־מיניסטער ד"ר הובער זעצט פאר זיינע אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען. אין א רעדע, וואס דער יוסטיץ־מיניסטער האט געהאלטען אין גראץ, האט ער ערקלערט, אז ער טראגט מיט שטאלץ דעם האקענקרייץ־צייכען. דער יוסטיץ־מיניסטער האלט, אז די ארבייטער־פראגע איז א ראסען־פראגע, ווייל די ארבייטערשאפט ווערט געפיהרט אויף פאלשע וועגען דורך פרעמדראסיגע פיהרער, אויך רוסלאנד איז רואינירט געווארען דורך דער „יודיש־אזיאטישער פיהרערשאפט".

ביי די רעדעס פון יוסטיץ־מיניסטער איז ביי די לעבהאפטע יודען־העצערישע אגיטאציע פון די היטלעריסטען, וועלכע האבען אן אפגעבראכט פון דייטשלאנד צעהנדליגער אגיטאטארען רופען ארויס א נערוועזע שטימונג ביי עסטרייכישען יודענטום. צוליב דער טהעטיגקייט פון דער פאליציי איז בידאיצט נישט געקומען צו קיין ערנסטערע אנטי־יודישע אויסשטרייטונגען. נאר בעת א צוזאמענשטויס צווישען סאציאליסטען און האקענקרייצלער איז שווער פערוואונדעט געווארען דער יודישער סאציאליסטישער סטודענט משולם אייזקער, וועלכער איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. ווענקער איז דער פיהרער פון די חלוצים אין עסטרייך, איהם דראהט צו ווערען בלינד, די שולדיגע זענען העראייל נישט ענטדעקט.

פרומקין בעזייטיגט פון אמט

פאר רעכטען אבנויג

מאסקווע, (יט"א) מאיסעי פרומקין, קאלעגיום־מיטגליד פון האנדעלס־קאמיסאריאט און פארזיצער פון דער פערוואלטונג פון „פיש־פערבאנד" (סאיוזריבא) איז בעזייטיגט געווארען פון ביידע אמטען אלס אנגעהעריגער צו דעם „רעכטען אפנויג". פרומקין איז שוין איינמאל בעזייטיגט געווארען פון זיין אמט אלס שטעל־פערטרעטער פון פאלקס־קאמיסאר פאר פינאנצען. ער האט זיך דאן עפענטליך אפגעזאגט פון זיינע פאליטישע טעותים און האט ווידער פערנומען וויכטיגע אמטען. יעצט איז ער צוזאמען מיט א גאנצער רייהע אנדערע אפגעזונדערטע און בעהאלטענע רעכטע אפאזיציאנערן ווידער בעזייטיגט געווארען פון זיינע אמטען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאָנטאג 10 יט מרחשון תרצ"א

נאוועמבער
זון-אויפגאנג 6 47
זון-אונטערגאנג 3.52

די פייערונגען פון 11 נאוועמבער

(ב) געכטען האָבען זיך ביי אונז אין שטאט אָנגעהויבען די פייערונגען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעפרייאונג פון פוילען און דאָס אָפּשלאָגען די באָלשעוויסטישע אינוואַזיע.

אין 10 פאָלקסשולען זענען איינגעאָרדענט געוואָרען אַקאַדעמיעס בעת וועלכע ס'זענען געהאַלטען געוואָרען פאָרלעזונגען וועגען די היסטאָרישע געשעהעניש. נאָכדעם זענען פאָרגעקומען קאָנצערטען כאָר־אויפטריטען א. א. וו.

היינט אין אָוונד וועלען פאָרקומען איבער די גאַסען פון שטאָט צאַפּשטיקען און אין שטעטישען גאַרניזאָן קאָשציאָל וועט פאָרקומען אַ פייערליכע הזכרה נאָך די געפאַלענע בעת וועלכער ס'וועלען אָנוועזענד זיין די פאָרטרעטער פון דער מיליטערישער מאַכט.

מאָרגען פריה וועלען פאָרקומען גאָטעסדינסטען אין די קאָשציאָלען און א פייערליכער גאָטעסדינסט אין קאַטעדרע. נאָכדעם וועט דער לייטער פון קאָרפּוס אויפנעמען אַ דעפילאַדע פון מיליטער און פון די אָפּטיילונגען פאַר מיליטערישער ערציהונג.

אין אָוונט וועט אין פילהאַרמאָניע פאָרקומען אַן אַקאַדעמיע.

די פייערונג פון 11 נאוועמבער ביי די יודען

אין דער אַלטשטעטישער שול

דינסטאָג דעם 11. נאָוועמבער ה. י. 9 אַ זייגער אינדערפריה וועט אין דער אַלטשטעטישער שול אויף וואָלבאָרסקע 20 פאָרקומען א פייערליכע תפילה אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 12־טען יאָהרטאָג פון פוילענס בעפרייאונג.

פון לעגיאָן א. נ. פון פולקאָווניק בערעק יאָסעלעוויטש

אין די פייערונגען לכבוד דער ווידערגעבורט פון פוילען און דעם יאָהרטאָג פון דעם זיגרייכען פערענדיגען די מלחמה מיט סאָוויעט־רוסלאַנד נעמט אויך אַנטייל דער לעגיאָן א. נ. פון פולקאָווניק בערעק יאָסעלעוויטש.

דינסטאָג 8 אינדערפריה דאַרפען זיך מעלדען אַלע מיטגלידער פון לעגיאָן אין לאָקאַל, סקלאָדאָווא 15. 9 אינדערפריה וועט אָפּגעריכט ווערען אַ פייערליכע תפילה אין דער אַלטשטעטער שול, דערנאָך וועט דער לעגיאָן אַנטיילנעמען אין דער מיליטערישער דעפילאַדע.

אַלע אַרבייטסגעבער ווערען געבעטען צו געבען די מעגליכקייט זייערע אָנגעשטעלטע מיטגלידער פון לעגיאָן — אַנטיילצונעהמען אין די פייערליכקייטען.

די וואהלען צום סיים און סענאט

פון „בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאָלק אין פוילען"

— אין לאָקאַל פון טאָרג און מאַרק־שטייער פעראיין און אין „בני ציון" זענען נעכטען פאָרגעקומען 2 וואַהל־פערזאַמלונגען, עס האָבען גערעדט: ד"ר ראָזענבלאַט, לאַווניק יאָעל, ג. ליכטענשטיין, מנחם קירשבוים, מענדיל מינץ און הערשיל צענציפער.

— אויף דעם נעכטיגען מיטינג אין ענגלישען זאַל האָבען גערעדט: ד"ר ראָזענבלאַט, לאַווניק אַ. יאָעל, משה לימאַן, אינז. זשעלינסקי א. א.

— היינט ווערען איינגעאָרדענט 4 וואַהל־מיטינגען, געווידמעט די אויפגאַבען פון דער יודישער פרוי אין איצטיגען מאָמענט: 1) אין זאַל פון „התאחדות" 2) אין „בני ציון", 3) אין „סיני" 4) אין לאָקאַל פון פרוכט און געמיזע הענדלער־פעראיין. מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען: ד"ר ז. עלענבערג, ראַטמאַן י. מ. ביאַלער, לאַווניק א. יאָעל, אינזש. זשעלינסקי, י. שאַליט, מ. גייזלער, ש. ראָגאָזשינסקי, צ. רינגאָרט און די פרויען: האַלפּערן, גוטערמאַן, קאַצענעלענבויגען, קאַנטאָר.

— היינט 8 אָוונד קומט פאָר אַ גרויסע פערזאַמלונג אין לאָקאַל פון פישער־פעראיין אויף דער פּאָמאַרסקא 18. עס וועלען רעפערירען: ד"ר ראָזענבלאַט, לאַווניק א. יאָעל, י. לובאַכינסקי א. א.

מאָרגען אָוונד ווערט איינגעאָרדענט אין ענגלישען זאַל" אַ גרויסער מיטינג פאַר די אָרטאָדאָקסישע יודען מיט דער בעטייליגונג פון טאָמאַשאָווער רב ג. דעפּוטאַט הרב שמואל הלוי בראַט, הרב גוטקאָווסקי, ראַטמאַן י. מ. ביאַלער, ראַטמאַן ב. רוס, וואָלף זילבערשטיין, אהרן אסט, י. ערליך.

— „התאחדות" אָרדענט איין מאָרגען אָוונד אין זאַל „אייראָפּעיסקי" א גרויסען מיטינג אויף וועלכען עס וועלען רעפערירען יוסף לעווי, ד"ר ז. עלענבערג, י. ביאַלאָפּאָלסקי (וואַרשא), יחיאל שאַליט, סט. שרעטער, ז. בוימגאָלד, ג. ליכטענשטיין, סטוד. ש. קאָרן און אַנדערע.

פון נאַציאָנאַל־ווירטשאַפטליכען בלאָק

אין פילהאַרמאָניע־זאַל איז נעכטען פאָרגעקומען אונטערן פאָרזיץ פון קהלה־פרעזעס ה. בערגער אַ ריזיגער וואַהל־מיטינג פון נאַצ. ווירטשאַפטליכען בלאָק.

מיט אַ לענגערען פּאָליטישען רעפעראַט איז אַרויסגעטרעטען דער קהלה־ראַט'עס ל. מינצבערג.

עס האָבען נאָך גערעדט די ה"ה זילבערשטיין און מאירל שאַליט.

אַרום צעהן איז אָוונד זענען אין זאַל געקומען פון וואַרשא דער ג. דעפּ. הרב לעווין (רייש) און פּרנס א. ז. פּיידמאַן (וואַרשא) די געסט איז געמאַכט געוואָרען אַ שטורמישע אָוואַציע.

הרב לעווין איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ צוויי שעה'דיגען רעפעראַט אין יודיש און פּויליש.

נאָכדעם ווי עס האָבען נאָך גערעדט ה' אַפּראַמאָוויטש (פּוליש) און י. בערליגער, איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ לענגערען רעפעראַט ה' פּיידמאַן און ראַטמאַן פ. ליבערמאַן.

* * *

אין פילהאַרמאָניע־זאַל איז נעכטען דריי אַ זייגער בייטאָג פאָרגעקומען אַ פרויען־וואַהל־מיטינג פון אַלגעמיין־יודישען נאַציאָנאַל־ווירטשאַפטליכען בלאָק.

נאָך דער עפענונג דורך פרוי אייזנער האָט די לעהרערין פרל. סאַבוטקא געהאַלטען אַ לענגערען רעפעראַט וועגען די אויפגאַבען פון די פרויען ביי די איצטיגע סיים־וואַהלען. דאַן זענען מיט רעפעראַטען אַרויסגעטרעטען די רעדנער: ד. ה. זילבערשטיין, ראַטמאַן פ. ליבערמאַן, ל. שטעבער־קאַץ און ג. וואַלמאַן.

רעפעראַט פון הרב לעווין פאַר פרויען

צוליב דעם וואָס אין אונזער שטאָט ווילט רעגעוו. רעפעראַט הרב לעווין (רייש) דער ערשטער קאַנדידאַט פון נאַציאָנאַל־ווירטשאַפטליכען בלאָק איז לאָדז, וועט היינט אין אָוונט פאָרקומען אין זאַל „אייראָפּעיסקי" (נאַרוטאָוויטשא 17) אַ פרויען וואַהל־מיטינג אויף וועלכען עס וועט צו. אינגר. אַרויסטרעטען מיט אַ רעפעראַט הרב לעווין.

אין זגערזש און פאַביאַניץ

שבת אָוונט איז אין זגערזש אין גרויסען „בית־יה"־זאַל פאָרגעקומען אונטער'ן פאָרזיץ פון ה. שלמה סירקום אַ וואַהל־מיטינג פון נאַציאָנאַל־ווירטשאַפטליכען בלאָק צו וועלכען עס זענען געקומען איבער טויזענד יודען.

מיט רעפעראַטען זענען אַרויסגעטרעטען די לאָדזער רעדנער: ל. שטשעקאַץ, שמואל יששכר קערש און הרב אייזענבערג.

אין פאַביאַניץ איז נעכטען אָוונט פאָרגעקומען אַ גרויסער וואַהל־מיטינג פון נאַציאָנאַל־ווירטשאַפטליכען בלאָק. מיט רעפעראַטען זענען אַרויסגעטרעטען די ה"ה: ד. ה. זילבערשטיין און מ. שאַליט פון לאָדז.

פון בלאָק צו פערטיידיגען די ווירטשאַפטליכע אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג (פאָלקיסטען)

פרייטאָג אָוונט זענען פאָרגעקומען צוויי מיטינגען אין לוינוועבער פעראיין פאַר'ן ראָד־פערקעהר און ביי די שניידער־קאָלופניקעס פאַר האַנדווערקער, ס'האָבען גערעדט די ה"ה: אַדוו. וויצמאַן, מ. באַלבאַרישסקי, מ. פראַנקענטאַל, ראַטמאַן פ. כארי, מ. ראַדאָשיצקי, אַ גראָסמאַן.

שבת בייטאָג זענען פאָרגעקומען מיטינגען: אין לוינוועבער־פעראיין (אַ פרויען־מיטינג) און אין דער צענטראַלע פון קליינהענדלער, שבת־צו־נאַכט — אין שוסטער־צעך און אין לוינוועבער־פעראיין.

ווי אזוי די וועשין פון זשעראמסקי

וויל פטור ווערען פונ'ם „שד" וואָס האָט קראַנק געמאַכט איהר טאָכטער

(ב) אויף זשעראָמסקא 5 אין פאַרטער וואוינט די וועשין פאַרעצקאָ מיט אַ טאָכטער, וואָס איז שוין קראַנק זייט אַ לענגערער צייט. פאַרעצקא האַלט נישט פון דאָקטוירים און האָט די טאָכטער געלאָזט היילען ביי זנאַכארס.

איינע אַ זנאַכראַקע האָט אויפגעקלערט פאַרעצקא, אַז איהר טאָכטער האָט אַנ'עין הרע געגעבען דער ווירט פון הויז, וועלכער האָט אין טויער איינגעגראָבען א שד, וואָס צוליב דעם קרענקט איהר טאָכטער.

פאַרעצקא האָט געגלויבט דער זנאַכאַרקע און האָט דעריבער בעשלאָסען זיך נוקם צו זיין אין איהר הויזווירט, ווייל זי האָט געגלויבט, אַז ווען זי וועט פטור ווערען פון איהם, וועט איהר טאָכטער געזונט ווערען צופעליג האָט זיך וועגען איהר פלאַן דערוואוסט דער הויזווירט און ער איז געקומען אין פאָליציי בעטען שיצע געגען דער אַבערגלויבערישער לאָקאַטאַרקע. מ'האָט זי אַרויסגערופען אין פאָליציי־קאָמיסאַריאַט. אַבער פאָרעצקא האָט דאָרט גאַנץ ערנסט אויפגעקלערט ווי אַזוי איהר הויזווירט האָט פערכשופט איהר טאָכטער און ווי אַזוי זי וויל פטור ווערען פון דעם שד, איבער וועלכען ער געוועלטיגט.

אין קאָמיסאַריאַט האָט מען אָבער זי געוואָרענט: אַז זי זאָל נישט בעגעהען קיין נאַרישקייטען און דערוויל זי בעפרייט.

11 באנקראטען אין 1 „נאדזאר"

זענען בעשטעטיגט געוואָרען אין אָקטאָבער

(ב. פ.) דער ביז־איצטיגער סיסטעם האָט געוויסע בעלי חובות זיך צו ערקלערען אַ „געריכטס־אויפזיכט", און נאָכדעם דורכצופיהרען אַ רעגולאַציע ווי פאַר זיך איז בעקוועמער, האָט שוין אויפגעהערט און דעם בעווייז האָבען מיר פון דער טאַבעלע פאַר'ן חודש אָקטאָבער, וואָס מיר האָבען בעקומען פון לאָדזער האַנדעלס געריכט.

איבגאַנצען זענען אַריינגעקומען אין האַנדעלס־געריכט פאַר'ן חודש אָקטאָבער, דריי ביטעס וועגען בעשטימען אַ „נאַדזאָר" און פון די אַלע דריי האָט מען קוים איין ביטע בעשטעטיגט און די אַנדערע צוויי האָט דאָס געריכט אָבגעזאָגט.

דאַגעגען איז גאַרבישט פרעהליך אויפ'ן געביט פון באַנקראָטען: אין חודש אָקטאָבער זענען אַריינגעקומען אין האַנדעלס־געריכט 11 ביטעס וועגען „אויפאַדלאָשטשען", דערונטער פון לאָדז 9 און פון דער סביבה — 2, האָט מען די אַלע 11 בעשטעטיגט.

דאָס בעוויזט בולט, אַז די לאַגע איז זעהר אַ שווערע און מ'איז געצוואונגען אַראָפּצוּוואַרפען פון זיך די חרפה און פערלירען דעם סוחרישען כבוד.

אויפמערקזאם!

מארגען, הויבט זיך אן צו דרוקען אין

„ביי'ם פאלקסבלאט"

דער נייער פרעכטיגער

סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן

— א. נ.: —

„אין אפגרונד"

פערפעהלט נישט צו לייענען

דינסטאג דעם אנהויב

פון נייעם ראמאן

פאבאר-רעגיסטראציע פאר 1907 און עלטערע

היינט, מאָנטאָג, ד. 10 און מאָרגען ד. 11. און איבערמאָרגען ד. 12. ה. ח. דאַרפען זיך צושטעלען צו דער מיליטערישער רעגיסטראַציע די געבוירענע אין 1907 און עלטערע, וואָס זענען נאָך נישט געשטאַנען פאַר קיין פּאָבאָר־קאָמיסיע.

די רעגיסטראַציע קומט פאָר אין פּאָליציי־מיליטערישען ביוראָ ביים מאַגיסטראַט אויף פּיעטריקאָווער 212.

24 לויות אין איין טאג

(2) נעכטען זענען אין לאָדז פאָרגעקומען 24 לויות דאָס איז אַ רעקאָרד ציפער, זייט'ן 1918 י. איז נאָך נישט געווען קיין פאַל, אַז זונטאָג זאָלען פאָרקומען מעהר ווי 10—12 לויות.

צוליב א שאלעכץ פון אנ'עפעל

(2) אויף פּאָרטיעסקא 21 האָט זיך דער 9־יאָהריגער שילער עדוואַרד יאַשקעוויטש אויסגעגליטשט אויף די טרעפּ צוליב אַ שטיקעל שאָלעכץ פון אַנ'עפּעל און איז אַראָפּגעפאַלען און אומגליקליך, אַז ער האָט זיך צובראָכען דעם רעכטען פוס־ביין, אין אַ שווערען צושטאַנד האָט די פּאָגאָטאָוויע איהם אָפּגעפיהרט אין אַננאַ־מאַריאַ שפּיטאָל.

אויפגעריסן א פרימוס-מאשינקע

(2) אויף גראַנסקא 15 האָט ביי ה. אויפגעריסען אַ פּרימוס־מאַשינקע, בעת די 15־יאָהריגע דינסטמיידעל פראַנקאַ אַגראַדניטשעק האָט גענומען אָנצינדען די מאַשינקע. ביים מיידעל איז אָפּגעבריהט דאָס גאַנצע געזיכט. פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערשטע הילף.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) קאָפּראָווסקי נאָוואָמיעסקא 15; טראַוקאָווסקי בושעזשינער 56; ראָזענבלום ציגעלניאַנאַ 12; ריירטאָשעווסקי פּיעטרקאָווער 95; קלופּטאָ קאָנטנאַ 54; טשינסקי ראָקיטשינסקא 53.

ייר. טרעסטן־פערבאַנד אין פוילען
דירעקטאָריאַט
פון די פּאַרטנס־טעאַטערן

בעטהלם. דיר. פאַר לאָדז: שמאָק־פעדער. לייטער: א. בעזמאַן

לאדז. יוד. קאמער-טעאטער

ביי'ם „ארט"

אין ווייסען זאַל
„מאַנטייפעל זאַכאָדניאַ 43

קינסטל. לייטער:
משה בראָדערזאָן.

היינט, מאָנטאג — 1 פאָרשטעלונג
אָנהויב 9.15 אין אָוונט

אויפן הימל א יריד

אין 2 טיילען, 14 בילדער.

נומערן: 1) קלויזניקעס, 2) דאָס ליד פון די מעדלעך, 3) אויפ'ן דאָרף, 4) שלום־בית, 5) נעט־שמענדריק, 6) אויפ'ן „דעפּאָ", 7) אויפ', וועג קיין בית־להם, 8) נאָך האַלבע נאַכט, 9) „לאָזטערדאַקעס", 10) ביים סאַמאָוואַר, 11) מאַנאָלאָג, 12) חערבסט־מאַנגאָ, 13) יודישע ראַפּסאָדיע, 14) אויפ'ן הימעל אַ יריד.

אַנסאַמבל לויט'ן א. ב. פּרויען: זיסעל־גירל, מ. דאָלסקאַ, לאָלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים, מאָשע פעטערמאַן, אלאַ שליפּקאָוויטש. מענער: שמיאַליק גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטעל קאָן יעקב ריינגלאַס, ישראל שומאַכער, י. שיפער.

טעקסטען: מ. בראָדערזאָן, ל. גאָרדעלמאַן, שום נאָן, מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאַן און פאָלקס־מאָטיווען!

דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: י. ברוינער, טענץ איינגעשטעלט דורך אירענאַ פּרושיצקאַ. מוזיק־לייטער — ה. רובין, רעזש — דזשיגאַן, שומאַכער. ביני־אינספּעקטאָר — מ. קאָן, ליכט־עפעקטען — יעראָ.

מאָרגען, דינסטאג — 1 פארשטעלונג.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בייטאָג און פון 5 אָוו. שבת און יום־טובים אַ גאַנצען טאָג

Dr. Z. Rakowski

ספּ. פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקה

9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעקאַניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

דער „געשטאָרבענער” אין אַרגענטינע שטעהט אויף „תחית המתים” אין לאָדז

א מעשה מיט א דריי עק, וואס ציהט זיך פון צעגלאַנא איבער לאַגעווניצקא ביז פריה־הייטס־פלאַץ 6

(א) אויף צעגלאַנא 12 אין באַלוט האָבען גע־וואוינט דאָס פּאָר פאָלק אלי און חוה קאַגאַן. ווען די געשעפטען זענען אַוועק שלעכט און קאַ־גאַן האָט אין לאָדז בישט געהאַט קיין בעשעפטיגונג האָט ער זיך געלאָזט זוכען גליק אין אַרגענטינא. די ערשטע צייט איז איהם אויך דאָרט געגאַנגען נישט פויגעלדיג אָבער מיט דער צייט האָט ער זיך ביסלעכווייז צוגעוואוינט צו די דאָרטיגע בעדינגונגען און זיך אויסגעאַרבייט אויף פרנסה. קאַגאַן האָט געלעבט מיט'ן טרוים אַריבערצוברענגען צו זיך זיין פרוי, ווען ער וועט האָבען צו בעקומען די מעגליכקייט און די נויטיגע מיטלען, דערווייל האָט זיך קאַגאַן דערוואוסט, אַז ער פאָרט אַ בעקאַנטער, מאַקס בראומאַן מיט וועלכען ער האָט זיך בעפריינ־דעט אין אַרגענטינא פאָהרט קיין פוילען און וועט זיין אויך אין לאָדז. האָט ער אויסגענוצט די גע־לעגענהייט פון איבערגעבען אַ לעבעדיגען גרוס זיין פרוי אין לאָדז און האָט איהם געשיקט דורך בראומאַן.

בראומאַן איז געקומען קיין לאָדז האָט אָפּגע־געבען פרוי קאַגאַן אַ גרוס פון איהר מאַן און טער־בלייבענדיג אין לאָדז האָט ער פון צייט צו צייט בעזוכט די פרוי פון זיין פריינד.

די צופעליגע זעלטענע בעזוכען זענען ביסלעכווייז געוואָרען אַלס עפטער, בראומאַנען איז געפעלען געוואָרען די יונגע פרוי קאַגאַן און אַזוי ווי ער איז אי זלאָדז געווען עלענד, האָט ער שנעל געפונען אַ טרייסט ביי דער אויך עלענטער פרוי קאַגאַן. זייער בעציהונגען זענען געוואָרען מיט דער צייט אַלס אינטימער ביז אין אַ שיינעם העלען טאָג האָט בראומאַן דערצעהלט דער פרוי קאַגאַן אַז ער האָט דערהאַלטען אַ בריף פון אַרגענטינא דאָס קאַגאַן איז דאָרט קראַנק געוואָרען און איז געשטאָרבען. חוה'טשע האָט אַביסעל גע־טרויערט נאָכ'ן מאַנס טויט אָבער זי האָט זיך שנעל געטרייסט און איז אַריבערגעפאָהרען צו בראו־מאַנען אין זיין וואוינונג אויף לאַגעווניצקא. אָבער גוטע פריינד האָבען מיטגעטיילט קאַגאַנען אין אַרגענטינא, אַז זיין פרוי איז געוואָרען אַ „סוב־לאָקאַטאָרקע” ביי זיין פריינד בראומאַן. אַ פּאָר בריף וואָס קאַגאַן האָט געשיקט צו זיין פרוי זענען צוריקגעקומען, ווייל אויף צעגלאַנא האָט זי שוין נישט געוואוינט און דעם נייעם אַדרעס האָט קאַ־גאַן נישט געוואוסט.

קאַגאַן האָט זיך אַרומגעדרעהט, אַז קיין קאָץ שיקט מען נישט נאָך סמעטענע, אָבער ס'איז שוין געווען פערפאַלען. אַזוי ווי זיין פרוי האָט ער פונ־דעסטוועגען ליב געהאַט האָט ער בעשלאָסען צו קומען נאָך לאָדז און זיך מיט די אייגענע אויגען איבערצייגען אין דעם וויפיל אמת ס'איז פערהאַן אין די מיטטיילונגען פון די פריינד וואָס ער האָט בעקומען.

מיט אַ פּאָר טאָג צוריק איז קאַגאַן אָנגע־קומען קיין לאָדז, באַלד האָט ער זיך גענומען זוכען זיין פרוי דערווייל האָט ער זיך איינלאָקירט ביי זיינעם אַ קרוב אויף לוטאָמירסקא 10. נעכ־טען האָט זיך קאַגאַן דערוואוסט דעם אַדרעס פון זיין פרוי און האָט בעשלאָסען צו מאַכען איהר אַ בעזוך, ווען ער איז אַריינגעקומען אין דער וואוינונג און זיין חוה'טשע האָט איהם דערזעהען איז זי פון איבעראַשונג געפאַלען אין חלשות, האָבענדיג פאַר זיך דעם תחית המתים אויפגע־שטאַנענעם מאַן. אָבער בראומאַן איז גאָרנישט איבעראַשט געוואָרען און האָט וואוילינגעריש אָנגעהויבען שמועסען מיט זיין קאָנקורענט נאָך וואָס ער איז געקומען קיין לאָדז.

די קריגעריי צווישען די ביידע מענער פון דער פערהלשטער פרוי איז שנעל אַריבער אין אַ גע־שלעג, בעת וועלכען בראומאַן האָט בעקומען עט־ליכע וואונדען מיט אַ מעסער, אַזוי אַז מ'האָט צו איהם געמוזט אַרויסרופען די פאָגאָטאָוויע. די אַ־רויסגערופענע פאָליציי האָט דאָס געשלעג ליקווי־דירט און קאַגאַנען אַרעסטירט.

דער עפּילאָג פונ'ם דרייעק וועט זיך אָפּ־שפּילען אין ראַבינאַט.

Biedny chłopak!
Już znowu masz ból głowy?! Zażyjże oryginalnych tabletek Aspiryny! Możesz je nabyć w każdej aptece, gdyż prawdziwa Aspirina jest powszechnie znanym środkiem dla uśmierzania bólów.
Istnieje tylko jedna
ASPIRINA
BAYER
Każde opakowanie i każda tabletka oryginalnej Aspiryny opatrzone są znakiem BAYER.

נייע פערוואַלטונג פון „רעסור־סאַ זשעמיעשניטשאַ”

(2) נעכטען זענען אין דער האַנדווערקער רעסורסאַ פאָרגעקומען נייע וואַהלען צו דער פער־וואַלטונג. אין די וואַהלען האָבען זיך איינגעשטעלט בעטייליגט קוים 236 מיטגלידער, אין פערוואַלטונג זענען געוועהלט געוואָרען ז. וואַגנער, וול. קאַס־טשינסקי, סט. מאַיעווסקי, סט. קאַרטשאַק ז. ראַצבע, א. לעוואַנדאַווסקי, קאָנעזשעווסקי. סאַבאַטשינסקי אורבאַנסקי, שצעפּאַן גלאַזער.

דער ביזאיצטיגער פּרעזעס פון דער רעסורסאַ דער פּרעזידענט פון דער האַנדווערקער קאַמער שוואַנקאָווסקי האָט בעקומען סך הכל 46 שטימען און איז נישט געוועהלט געוואָרען.

Dr. med. RACHELA LEWI
Żeromskiego 24, tel. 142-72
ספּעצ. קינדער־קראַנקהייטען.

Dr. med. W. Eychner
גינעקאָלאָג אַקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 72—134
נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ.
און פון $7\frac{1}{2}$—9 אָוועגד.

א שטריקער
אויף זשאַגאַט - מאַשין
ווערט געזוכט ביי
בערקאָוויטש
קאָנסטאַנטינער 36

ספּאָרט־בעוועגונג

ספּאָרט־אימפּרעזעס אין לאָדז

פוסבאָל־מעטשעז

מיליטערישע רעפּרעזענטאַנץ — הכח 1:4

די יודישע „הכח”־מאַנשאַפט געווינט לעצ־טענס נישט קיין איין מעטש, נעכטען האָט זיך „הכח” פערמעסטען מיט דער מיליטערישע רעפּרע־זענטאַנץ. די רעפּרעזענטאַנץ איז בעשטאַנען פון צו מייסטען שפּילער פון לאָדזער וו.ק.ס. פער־שטאַרקט מיט עטליכע פרעמדע שפּילער.

אין דער צווייטער העלפט האָט „הכח” נאָר פּאַסיווירט אויפ'ן פּלאַץ און איז נישט געקומען צום וואָרט.

די טויערן פאַר דער רעפּרעזענטאַנץ האָבען געשאָסען ניקעלי קאַטשמאַרעק און שטייערמאַן, פאַר „הכח” קרייצער, ריכטער קישאַקעוויטש.

„ווידזעווער מאַנופאַקטור” — סאַלוש־קער ס.ק. 1:5

דער לעצטער מעטש וועגען דער מייסטער־שאַפט פון „צע קלאַס”. מיט איהר נצחון האָט דער פאַבריקס־קלוב פון „ווידזעווער מאַנופאַקטור” דער־גרייכט די מייסטערשאַפט פון „צ”־קלאַס און אין קומענדיגען סעזאָן וועט ער שוין שפּילען אין „ק”־קלאַס.

ספּאָרט־שפּילען

נעכטען איז אין לאָדז פאָרגעקומען דער לעצ־טער מעטש וועגען דער פוילישער מייסטערשאַפט אין קאָרב־באָלעם פאַר פרויען, די מייסטערשאַפט האָט דערגרייכט די מאַנשאַפט פון ל.ק.ס. שלאָגנ־דיג די מאַנשאַפט פון וואַרשעווער אַקאַדעמישען ספּאָרט־פערבאַנד (א.ז.ס.) מיט 4:7.

האָזענאַ

ל.ס.ס. — לעגיאַ 2:4

פאַר דעם ליגע־מעטש א'ז פאַר אַ 200 קעפּי־נען עולם פאָרגעקומען דער האָזענאַ מעטש צווישען ל.ק.ס. און דער וואַרשעווער לעגיאַ, געצויגט האָט די מאַנשאַפט פון ל.ק.ס.

באָקס

פרייטאָג, שבת און זונטאָג איז פאָרגעקומען אַ זעהר אינטערעסאַנטע ספּאָרט־אימפּרעזע אונטערן נאָמען „דער ערשטער שריט אין באָקס”, ס'האָבען זיך געשטעלט 70 באָקסער פון כמעט אַלע פעראיי־נען אין לאָדז, וועלכע האָבען געקעמפט אין 35 פּאָר. פון די יודישע פעראיינען איז געווען שטאַרק פערטרעטען די באָקס־מאַנשאַפט פון „בר־כוכבא”. די פינאַל־קאַמפען האָבען געגעבען פאָלגענדע רע־זולטאַטען.

פּאַפּיר־געוויכט האָט געזיגט קאַטשמאַרעק (גייער)

פליכען־געוויכט — לעשטשינסקי (פּאָזנאַנסקי)

האָהן־געוויכט — פּינטשער (אוניאָן)

לייכט געוויכט — דוסקעוויטש (גייער) דורך „קנאָק־אוט”

מיטעל־געוויכט — פּיסקאָזשיק (קרושע ענדער)

האַלב־שווערע — וואָראָסלער (זיעדנאָטשאָני)

פּינג־פּאָנג

דער אינטערעסאַנטער פּינג־פּאָנג־מעטש צווי־שען דער מייסטער־דרושינע פון „חשמונאי” און דער לאָדזער רעפּרעזענטאַנץ האָט זיך געענדיגט מיט אַ רעזולטאַט 3:9 לטובת דער רעפּרעזענטאַנץ.

ליגע־מעטשען

לעגיאַ — ל. ק. ס. 1:5 (0:3)

אין לאָדז איז נעכטען פאָרגעקומען דער ליגע־מעטש צווישען ל.ק.ס. און דער וואַרשאָווער „לעגיאַ”. די הילפס־ליניע פון ל.ק.ס. האָט זעהר שלעכט געשפּילט און אויך דער אַנגריף האָט זיך

ליגע־מעטשען

לעגיאַ — ל.ק.ס. 1:5 (0:3)

אין לאָדז איז נעכטען פאָרגעקומען דער ליגע־מעטש צווישען ל.ק.ס. און דער וואַרשעווער „לעג־יאַ”. די הילפס־ליניע פאַר ל.ק.ס. האָט זעהר שלעכט געשפּילט און אויך דער אַנגריף האָט זיך פאַר'ן גע־גנערס טויער זיך נישט געקענט קיין עצה געבען. ל.ק.ס. האָט געשפּילט אַזוי ווי מ'וואָלט זי געצוואונגען דערצו, אָהן שום אַמביציע. בלויז 15 מינוט פון דער צווייטער העלפט האָבען זיי עטוואָס נעאַרבייט. פאַר „לעגיא” האָבען די טויער גע־שאָסען רייערק3, צישעווסקי 1, נאַוראַט 1 און פושערעצקי1, פאַר ל.ק.ס. 1 קרול.

ריכטער — אַרשעווסקי אוים קראָקע. פּובלי־קום צווי טויזענד.

„פּאָלאָניאַ” — „גאַרבאַרניאַ” 1:5

וואַרשע, 9 (טעלעפּאָניש) דעם ליגע־מעטש האָט געוואונען פּאָלאָניאַ, וועלכע איז איצט אין אַ זעהר גוטער פאָרם.

„קראַקאָוויאַ” — „פּאָגאָן” 0:3

קראָקע 9 (טעלעפּאָניש) דער קאַנדידאַט אויפ'ן פוילישען מייסטער־טיטול „קראַקאָוויאַ” האָט געשלאָגען דעם לעמבערגער „פּאָגאָן” 0:3.

„טשאַרני” — „וואַרשאַוויאַנקא” 2:0

לעמבערג, 9 (טעלעפּאָניש) וואַרשאַוויאַנקא האָט זיך צו שפּעט גענומען צו דער אַרבייט, די געוואונענע צווי פּונקטען מיט „טשאַרני” וועלען זיי שוין קוים עפּעס העלפען.

„וואַרטאַ” — „רוך” 1:0

פּוזנאַן, 9 (טעלעפּאָניש) די 18 מינוט האָט מ'האָט געדאַרפט צושפּילען צום ניט בעענדיג־טען ליגע־מעטש. האָט זיך איצט געענדיגט מיט 0:1 פאַר „רוך”, אַזוי אַז דער גאַנצער מעטש האָט געגעבען דעם רעזולטאַט 0:2 פאַר „רוך”.

„רוך” — „וואַרטאַ” 1:4

מאַנשאַפטען האָבען דאַן געשפּילט אַ פריינד־שאַפטס־שפּיל, וועלכע האָט זיך געענדיגט מיט'ן רעזולטאַט 1:4 פאַר רוך.

„א.ק.ס.” — „לעגיאַ” 2:2

פּוזנאַן, 9 (טעלעפּאָניש) דער מעטש, וועגן אַריינגעהן אין דער ליגע האָט זיך געענדיגט מיט אַ רעמיז־רעזולטאַט.

שאַך

די יונגע שאַך־סעקציע פון ספּאָרט־פעראיין „קדימה” אַנטוויקעלט זיך זעהר גוט און קאָנצענט־רירט ביי זיך אַלע יונגע שאַך שפּילער. די סעקציע האָט אונטערגענומען די איניציאַטיוו און גרינדעט אַ לאָדזער שאַך־קרייז־פערבאַנד. איצט אָרגאַניזירט „קוימה” אַ גרויסען שאַך־טורניר מיט'ן אָנטייל פון די בעדייטענדסטע אָרטיגע שאַכיסטען.

צום טורניר ווערט אָנגענומען יעדער שאַך־אַמאַטאָר, די ליייטונג פון טורניר האָט איבערגענו־מען ה' צ. דאַנישעווסקי

די לאָדזער יודישע באַנדיטען

9) וועלכע מען האָט די טעג געכאַפּט אין לעמבערג

דער הויז־וועכטער און דער שענק־בעזיצער האָבען תיכף אויסגעפיהרט דעם בעפעהל פון גע־היים־אַגענט, וועלכער האָט זיך דערווייל אַרומגע־קוקט איבער'ן פינסטערען טויער, וואָס ער האָט בעלויכטען מיט זיין עלעקטרישען לעמפּעל.

דער פערוואונדערטער האָט זיך נישט גע־ריהרט און פון זיין שלייף האָט גערינען אַ דין שנורעלע בלוט איבער זיין פּנים. דער אַגענט האָט געפּרובט איהם צו ריהרען פון אָרט, אָבער יענער האָט נישט געוויזען קיין שום סמנים פון לעבען. אין עטליכע מינוט איז אָנגעקומען די אויספאָר־שונגס־מאַכט און באַלד די פּאָגאָטאָוויע. דער דאָק־טאָר האָט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון פערוואונ־דעטען. ער איז געזעסען אויף אַ וואַליזע, בעת ער האָט בעקומען די קויל אין קאָפּ אַריין. מ'האָט דעם מת אַוועקגעלעגט אויף דרערד און די אויס־פאָרשונגס־מאַכט האָט זיך גענומען רעווידירען דעם איינהאַלט פון דער וואַליזקע, דאָ האָט זיך אַרויסגע־שטעלט, אַז אין דער וואַליזע געפונען זיך זעהר פיל גוט־נאָכגעמאַכטע הונדערט זלאָטעס שיינען. די אויספאָרשונג איז זעהר פערשווערט געוואָרען, ווייל ביי דעם דערהרגעטע|ן האָט מען קיין שום דאָקומענ־טען נישט געפינען און ס'איז נישט געווען קיין איינער וועמען ס'וואָל קענען זאָגען ווער דאָס איז. דער איינציגער עדות וואָס איז געבליבען פון די וואָס זענען מיט עטליכע מינוט פריהער געווען אין שענק — איז געווען דער שענקער, וועלכער האָט אָבער אויך נישט געקענט זאָגען ווער דאָס איז, ווייל ווי ער האָט פערזיכערט איז דער דאָזיגער גאַסט דאָס ערשטע מאָל געווען אין דער שענק. צוליב דעם האָט די אויספאָרשונגס־פּאָליציי בעשלאָסען צו פער־האַלטען „לאַזוכען”, וועלכער האָט פערמסרט דעם גאַנצען ענין און אַזוי לאַנג איהם האַלטען ביז ער וועט זאָגען ווער דער דערהרגעטער איז, כדי אַזוי אַרום צו ליקווידירען די באַנדע געלד־פעלשער.

„קאַפּשלאַקס” ירידה

אין אַ מליבה אין באַלוט איז דערווייל געזעסען „קאַפּשלאַק” פּראַניע „באָז” און מענדעלע און האָ־בען געוואַרט אויפ'ן אויסגאַנג פון דער טראַנזאַק־ציע וואָס זייער חבר האָט געדאַרפט מאַכען אין דער שענק מיט דעם לינקען געלד. אַלע דריי איז נישט געווען פרעהליך אויפ'ן האַרצען. דער דורכ־פאַל מיט'ן „ענגלענדער”, דאַן „לאַזוכס” פער־פאַלגונגען און ענדליך דער אומחן וואָס איז אויף זיי געוואָרפען געוואָרען מצד דער אינטערוועלט איז נישט געווען קיין גוטער סמן. פּראַניא „נאָז” האָט אויפגעקלעהרט „קאַפּשלאַקן” אַז ס'קומט דער סוף און מ'דאַרף זיך ראַטעווען כל־זמן מען קען. „קאַפּשלאַקן” איז נישט געווען אַזוי שווער איבערצוטראָגען ד יאַלע צרות, אייבס מיט וואָס איז איהם געווען זעהר שווער מסכים צו זיין איז געווען דער גערדאַנק, אַז ער קען איצט דעמאַס־קירט ווערען אין זיין שטעטעל וועט בעוואוסט ווערען ווער ער איז. ער האָט זיך דערמאָהנט אין זיין פרוי אינדערהיים, וועלכע ער האָט אַגגב זעהר ליב געהאַט און האָט בשום אופן נישט געקענט בעגרייפען, ווי אַזוי דאָס אַלץ וועט זיין אויב ער זאָל דעמאַסקירט ווערען.

מענדעלע האָט אויך צום ערשטען מאָל זייט ער האָט זיך געפינען אין די רייהען פון די בישט־אַרענטליכע מענשען, דערפיהלט אַז ס'דער־בעהנטערט זיך אַ סכנה, אַליין נישט וויסענדיג וואָס פאַרוואָס און פון וואַנען ער איז דעריבער געזעסען אָנגעכמורעט און זיך בכלל נישט געמישט אין גע־שפּרעך פון פּראַניע מיט קאַפּשלאַקן.

— איינס שוין איך האָט פּראַניע פּלוצלונג אויסגערופען, ווי ס'זאָל נישט זיין, וועל איך מיט „לאַזוכען” מאַכען אַ סוף, וואָס דערוואַרט דען מיך איצט, ווען די „קאַפּשלאַק” וועסט פערשיט געהען דורך דעם פאַרשיווען יאַט.

— וואָס אַזויגס וועסטו איהם טון, פּראַניע? האָט „קאַפּשלאַק” זיך געוויצעלט

— וואָס דו טראַכסט, אַז איך ביז אינגאַנצען „וויטיש” האָט פּראַניע אויסגערופען. איך וועל דעם „יאט” אויסציהען, איבריגענס ווייסטו דאָך וואָס „רוזשקע די וואוילע” אין וואַרשא האָט געטון האָט פּראַניע זיך־בעמיהט אויך צו וויצלען.

בעת דעם געמאַכטען איבטימען שמועס האָט זיך פּלוצלונג געעפענט די טיר און „נא צוואַל” איז אַריינגעלאָפען א יונגעל און זיך געוועגדעט צו דער מליבה בעזיצערין שפּרינצע „שליאָך”.

— אין דער אַלטשטעטישער שענק האָט אַ „הונט” אַוועקגעלעגט מיט אַ „שפּייער” עפּעס אַ „יונגעל” וואָס קיינער קען איהם נישט ער איז דאָרט געווען מיט אַ פּעקעל לינק געלד.

„קאַפּשלאַק” איז בלאַס געוואָרען, פּראַניע „נאָז” האָט זיך אָנגעכאַפּט ביים קאָפּ, מענדעלע, וועלכער האָט געקענט דעם אַריינגעקומענעם איז צוגעגאַנגען צו איהם און איבערגעפרעגט וואָס דאָ'ס איז געשעהען.

דאָס יונגעל האָט איבערדערצעהלט גענוי מיט אַלע פּיטשעווקעס וואָס אין דער שענק אויף דער אַלטשטאָט איז פאָרגעקומען.

— די בראָך איז פערטיג האָט „קאַפּשלאַק” אויסגעשריגען, פּראַניע וואָס זאָל מען איצט טון.

— לאַזון וועט ווייטער „לאַמערן” האָט פּראַניע געזאָגט, מיר מוזען אַפּציהען.

— איך געה נישט פון דאַנען אוועק, האָט „קאַפּשלאַק” אויב עס דאַרף געשעהען עפּעס, זאָל עס שוין געשעהען דאָ אויפ'ן אָרט.

(פאָרטזעצונג קומט).

דער מלחמה־מוזיי אין בערלין

א גרויסער 2 שטאָקיגער בנין „אונטער די לינדען". אַז איהר גייט אַריין די גלות־לאַנגע זאַלען און בעטראַכט די טויזענדע מלחמה־כשירים, וואָס זענען דאָרט אויסגעשטעלט זעהט איהר אַלץ וואָס מענשען האָבען מקריב געווען אַ גרויסע און אפשר דעם גרעסטען טייל פון זייער ענערגיע, חכמה, קאַפּיטאַל, קונסט־געפילען א. אַ. וו. אין אַלע צייטען און ביי אַלע פעלקער. איהר זעהט אויך אויף וויפיל די געווער איז אַ בולט'ע אָפּשפּיגלונג און אויסדרוק פון דעם מענשעס ענטוויקלונג און קולטור צושטאַנד אין דער אָדער יענער עפּאָכע.

שוין אויפ'ן הויף זענען אויסגעשטעלט האַרמאַטען פון פערשידענע טיפען און קאַליבערס.

אַז איהר גייט אַריין אין מיטען דאַכט זיך אייך, אַז איהר זייט אַרויף אויף א ריזיגען שלאַכט־פעלד און די אַלע כלים וועלען באַלד אָנהויבען רעדען זייער טויט־שפּראַך אָבער פערזונקען אין אַ טויטער שטילקייט שטעהען זיי אַלע, ווייזט אויס, זיי האָבען אויף זייער שטאַלענעם געוויסען א שיין ביסעל קרבנות.

און וואָס פאַר אַ מינים כלי־זין האָט איהר נישט? פון דעם פּרימיטיווסטען פייל און בויגען וואָס אונזערע אבות־אבותינו האָבען אַמאָל בענוצט אַלס שוין אַ יאַכט מיטעל און וואָס זעהט אויס איצט ווי אַ אומשולדיגע שפּיל־צייג, ביז'ן גיגאַנטישען און קאָמפּליצירטען מחבל פון אונזער צייט, דעם 42 סענטימעטערדיגען האַרמאַט, „די גראָבע בערטע", וועלכע האָט עס געזאָלט בשעתּו נעמען פּאַריז, דער „שטאָלץ" פון 20־טען יאָהרהונדערט, אויף וועלכען קוקענדיג כאַפּט אייך נאָך איצט אָן אַ גרויל, כאָטש דאָס איז שוין אַ בלויזע מערקווירדיגקייט, גלייך ווי בעת דו שטעהסט ביי אַ פערלאָשענעם וואולקאַן מיט וועלכען דו ביסט אָבער נישט זיכער צי ער איז שוין אויף אייביג פערשטומט געוואָרען.

א ענטוויקלונגס־פעריאָד פון הונדערטער און טויזענטער יאָהרען גייט דאַ דורך פאַר אייערע אויגען.

ווייטער זעהט איהר פּיקסען, שפּיזען, הימעס, שטיקעס, קאַסעס, מעסערס, פלאָווערס, רעוואָלווערען, שווערדען, קינזשאַלען, שפּאַגעס והדומה אַזעלכע כלי־זין, וואָס ס'איז שווער אפילו אָנצוגעבען זייער נאָמען, און דאָס אַלץ אין די פערשיידענסטע פאָרמען — פון די סאַמע שווערסטע און האַקיגע וואָס איז גאָר שווער פאָרצושטעלען, אַז מענשען האָבען עס געטראָגען און דאָ מיט געקעמפט, ביז די לייכטסטע, בעקוועמסטע און ראַפינירטסטע, וועלכע זענען געמאַכט מיט פיינעם עסטעטישען טעם פון אידעלע מעטאַל און עלפאַנט ביינער אויסגעזעצט מיט טייערע שטיינער.

און עס ווערט אייך פערשטענדליך דאָס אָרט אין תּנ"ך, וואו ס'ווערט דערציילט וועגען דער לעגענדאַרער גיגאַנטישער שווערקייט פון גלית הפלשתי'ס געווער — אַז איהר גיט אַ קוק אין בערלינער רייכהויז — ווי די דייטשען רופען עס — אויף אַ כינעזישע פּיקס פון 13־טען (דאַכט זיך) יאָהרהונדערט וואונדערט איהר זיך נישט אויף דער מאָס און וואָג פון כלי־זין וואָס האָט געטראָגען דער גרעסטער פלשתים העלד.

אָט פאַלט אייער קוק אויף קופּקעס גרויסע און קליינע קוילעכדיגע שטיינער. ווי קומט אַהער אין אַ געווער־הויז שטיינער? נאָר אָט דערזעהט איהר די קאַליסטעס אָדער „שטיינער־וואַרפער" מיט וועלכע אַמאָליגע „אַמציוויליזירטע" מענשען האָבען מלחמה געהאַלטען, מיט וועלכע די רוימער האָבען אַמאָל באָמבאַרדירט די מויער פון ירושלים.

ווייטער זעהט איהר אַ האַרמאַט, וואָס זעהט אויס אַזוי נעבעכדיג נעבען זיינע אונזערע חברים אַז ס'איז איהם פּשוט אַ חרפה. האָט ער זיך טאַקי פערקליבען אין ווינקעל און קוקט אַרויס פון האַרטען מיט זיין קליין האַר העלזעלע, וועלכע איז געדראַטעוועט ווי אַ פּינסקער טאָפּ און אויסגעדרעהט מיט שטריק, ווי דער האַלז פון א חזן ערב ימים נוראים.

ש

אָט איז אַ רייכע בלאַט קולטור־געשיכטע.

און אָט שטעהען אין גלעזערנע שאַפעס פערשידענסטע פאַנצערס פאַר מענש און פערד, עס דערמאָנט זיך פון תּנ"ך: מגן, צנה, סחורה, שריון, קשקשים א. אַ. וו. עס געהט אַ גאַנצע סעריע פון פערשידענאַרטיגסטע גאַנצע און האַלבע פאַנצערס. אַנדערע פערדעקען דעם גאַנצען גוף מיט'ן קאָפּ, נאָר ביים מויל לעכעלעך צום אָטעמען און ביי די אויגען צום זעהן. דאָס אַלץ איז אַזוי גרויס, שווער און מאַסיוו, אַז ס'איז זיך שווער פאָרצושטעלען, ווי אַזוי אַ פּשוטער בשר ודם האָט זיך געקענט אין דעם אַ ריהר טאָן. געווען צייטען ווען מענשען זענען נאָך נישט דערגאַנגען צו דער „חכמה" פון היינט געוועהר וואָס טראָגט דעם טויט אויף אַ מרחק רב און פלעגען קעמפען דערהויפּט מיט קאַלט געוועהר שטעהענדיג איינער לעבען צווייטען, האָט מען זיך טאַקי געמוזט באַדעקען מיט דיקען מעטאַל כדי שווערד זאָל נישט אַדורכנעמען.

איהר געהט אַ טריט ווייטער און אייער אויג שטעלט זיך אָפּ אויף בגדי מלחמה פון די לעצטע יאָהרען שעהנע בעקוועמע מונדירען, וואָס האָבען געטראָגען בשעתּו פערשידענע גענעראַלען, מלחמה־אָנפיהרער און דייטשע קיסרים. אָט שטעהט אין אַ שאַפע דער גאַנצער אוניפאָרם מיט האַט און שטעקעל פון פרידריך דעם גרויסען. דערביי אין גלעזערנע שאַפע זיין ווייסער פערד אויף וועלכען ער איז געריטען.

א בעזונדערער קאַפּיטעל איז דער קאָפּ־צייג ווי ער האָט אויסגעזעהן אין קריג, פאַראַדע און טאָג־טעגליכען לעבען אין פערשידענע צייטען.

נאָכדעם געהט אַ סדרה סיגנאַל אינסטרומענטען פון אַ שופר־האָרן ביז'ן מאָדערנעם טרומייטער. דאָ פּויקען מכל המינים פון'ם פּרימיטיווסטען, וואָס שטעלט פאָר מיט זיך אַ שטיק לעדער בעצויגען אויף אַ ראַהם, ביז דעם מאָדערנסטען און נייעסטען. אָט איז אַ טערקישער קליין פּייקעלע, וואָס זעהט אויס ווי אַ טיפע שיסעלע.

אָט איז אַ טערקישער געצעלט, וואָס איז גענומען געוואָרען אַלס שלל אין קריג. עס וואַרפט זיך אין די אויגען זיין עקזאָטישע בונטפאַרביגקייט. דערביי שטעהט אויך אַ טערקישע קריגס־פאָהן מיט בינטלעך שוואַרצע, לאַנגע פערדהאָר אַרומגעבונדען.

ס'נעהען קאָלעקציעס פולווער, קוילען, האַנט־גראַנאַטען קריגס־אויסצייכנונגען, קריגס־פעהנער פון פערשידענע מלוכות און צייטען אַלס טראָפייען גענומענע אין מלחמות. קאָלעקציעס פון פערסישע, קאַווקאַזישע און טערקישע קינזשאַלען מיט סובטעל אויסגעאַרבייטע העפטלעך, בולאַוועס אויסגעזעצט מיט טייערע שטיינער, אַ סעריע גאַזמאַסקעס פון פערשידענע קאָנסטרוקציע. אָט ציהט זיך אַ סעריע פּולעמיאָטען פון די קלענסטע, וואָס זעהען אויס ווי קינדער־צאַצקעס ביז די גרעסטע.

א רייה האַרמאַטען־קוילען פון פערשידענעם קאַליבער, וואָס דער גרעסטער צו דער „גראָבער בערטע" איז אין הייך פון אַ מענשען.

זיגרייכע אַעראָפּלאַנען, וואָס האָבען צעהנדליגער מאָל געוויגט און סוף־כל־סוף אַראָפּגעפאַלען. אָט ציהט זיך אַ סעריע באָמבעס פון פערשידענער גרויס און קאָנסטרוקציעס, אַ רייה מלחמה־וועגענער און קאַסטענס מאַנעקענען פון פערשידענע מיליטער־ראַנגעס אין זייער ספּעציעלער אוניפאָרם א. אַ. וו. אַן אַ שיעור עקספּאָנאַטען, וואָס האָבען צו טאָן מיט מיליטער און מלחמה.

צום סוף איז נאָך כדאי צו דערמאָנען די ריזיגע טישען, אויף וועלכע ס'געפינען זיך אויסגעגאָסען פון ליים, גיפּס, בליי און אַנדערע מאַסעס די־ליעפע פּלענער פון געוויסע שטעט ווי למשל פּאַריז, סטראַטעגישע פּונקטען און געוויסע מלחמות ווי זיי האָבען זיך זיינער צייט אָפּגעשפּילט.

אָט דער מוזיי וואַרפט אַ שיין אויף דעם מיליטאַריסטישען גייסט, וואָס האָט יאָהרען לאַנג געהערשט אין דייטשלאַנד און איז נאָך ביז היינט נישט אינגאַנצען אַריבער.

אַלענפאַלס פערלאָזט מען דעם מוזיי אַלס פולשטענדיגער פּאַציפיסט און ס'ווילט זיך ווינשען: הלוואַי זאָל מען די אַלע מזיקים און מלאכת חבלה זעהן נאָר אין מוזיי און זאָלען די קומענדיגע דורות בעוואונדערן, וואָס פאַר אַ קלוגע און געלעהרנטע זיידעס זיי האָבען געהאַט, ווי טריי זיי האָבען געדינט דעם גאָט פון מאַרס און ווי אַזוי זיי האָבען מקיים געווען דעם וכתּתו חרבותם לאתים...

יעקב גוריצקי.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר וועגערישע הויט־קראַנקה. און מענער־שוועכע צוליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ־לאָגישע און נערוועז־קראַנקהייטען. קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער הייל־קאַבינעט קאָסמעטיק.

— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונט. — — פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט־אָן אַ פרוי־דאָקטאָר נור קינדער און פרויען זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג. — בעזונדער וואַרטע־ציממער פאַר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

פראַנקרייך — דאס לאנד, וואו ס'איז נישטא קיין ארבייטסלאזיגקייט

(ענדע פון דער 3־טע זייט).

ווייניגער בעזאָרגט מיט אַרבייט, ווי אַזוי? פרעגט נישט, דאָס איז דער אייביגער סוד פון די יודישע וואַנדערער.

אָט ליגט פאַר מיר אַ בעריכט פון דעם יודישען אַרבייטס־ביוראָ אין פּאַריז פאַר די דריי זומער־חדשים פון דעם יאָהר — זומער איז די שווערסטע צייט פאַר די אַרבייטס־זוכענדע. פאַר די דריי חדשים זענען אין דעם אַרבייטס־ביוראָ געקומען 778 נייע אימיגראַנטען. 375 פון זיי האָבען בעקומען אַרבייט דורך דעם ביוראָ. די איבעריגע האָבען זיך ווי נישט איז איינגעאָרדענט אַליין. און די אַרבייטס־מעגליכקייטען זענען נאָך ווייט נישט אויסגעשעפּט. דאָס אַרבייטס־ביוראָ מעלדעט, אַז עס זענען פערהאַן ערטער אין דער פּראָווינץ פאַר טישלער, פאַר זעהר גוטע מעבעל־אַרבייטער צו פערריכטען מעבעל, פאַר עלעקטראָ־טעכניקער. און געלערנטע בוי־אַרבייטער, ווי, למשל, מוירער, צעמענטירער, שטוב־מאָלערס, בוי־שלאָסער, קענען בעקומען רעגעלמעסיגע און גוט בעצאָהלטע אַרבייט.

און יודען הערען נישט אויף צו קומען קיין פראַנקרייך. אין פּאַריז גופא פלעגען זיי זיך ביז איצט בעזעצען אין די אַלטע יודישע קוואַרטאַלען — ענגע שמוציגע, טייערע. ביסלעכווייז הויבען זיי אָבער אָן אַריבערצוואַנדערען אין די פּאַריזער פאָרשטעט, אין קליינע יודישע ישובים, עס ווערען אויסגעבויט נייע קליינע הייזלעך מיט מאָדערנעם קאָמפאָרט, וואו עס איז ליכטיג און לופטיג, וואו די קינדער וואַקסען ביי אַ סך בעססערע היגיענישע בעדינגונגען. אַזעלכע יודישע ישובים זענען שוין ענטשטאַנען אין גאַרבאַן, אין קלישי, מאָנטרוי. איצט בויט זיך אַזאַ יודישער ישוב אין ווילמאָנס, וואו עס האָבען זיך ביז איצט בעזעצט ביי 150 יודישע משפּחות. עס איז אינטערעסאַנט, אַז אין די דאָזיגע נייע ישובים זאָרגט מען זעהר פאַר דער פיזישער דערציהונג פון די קינדער. אין ווילמאָנס האָבען די יודען ספּעציעל געקויפט אַ גרעסערען שטח ערד, כדי צו שאַפען אַ שפּיל־פּלאַץ פאַר די קינדער. זיי ווילען, אַז די קינדער זאָלען האָבען געזונטע מוסקולען און אויף דעם דאָזיגען שפּיל־פּלאַץ וועלען די קינדער, אונטער אַנ'אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר מאַכען גימנאַסטישע איבונגען. די אָרטיגע זעלבסט־פערוואַלטונגען בעציהען זיך זעהר סימפּאַטיש צו די נייע יודישע ישובים און אין ווילמאָנס, למשל, וועלען די יודען מן הסתם בעקומען פון דער שטאָט־פערוואַלטונג אָדער פון דער רעגירונג אַ יעהרליכע סובסידיע פאַר זייער בוי־אַרבייט.

עס שאַפט זיך און עס וואַקסט אומאונטערבראָכען דער יודישער ישוב אין פראַנקרייך.

(י.ט.א.) **י. שעכטמאַן**

איהר רעקאָמענדאַציע

(סקיצע)

צייט זיי האָבען ביידע פערלאָזען זייער נעסטעל, ווייל זיין ווייב און איהר מאַן האָבען זיי געהאַלטען אין איין פערפאָלגען, האָבען זיי געהאַלטען אין איין קלייבען זיך פון איין אָרט אין אַן אַנדערען.

דאָס האָט געפיהרט דערצו, אַז די אַלטע פריינט האָבען זיי פערלוירען און נייע נישט געקענט מאַכען. דאָס האָט געווירקט שלעכט אויף זייערע ביידענס נערווען. עס איז נויטיג געווען כאָטש אויף וויפיל נישט איז אַוועקצוגעהן פון ליבעס־מאַכעניש, כאָטש אפילו כדי ווידער צו איהם צו קומען...

איהר זענען נישט געפעלען געווען די כאַרטע בעקאַנטע, וואָס ער פלעגט זיך אָפּזוכען, און זי איז פאַרזיכטיג געווען מיט'ן נעמען בעקאַנטע, וואָס זאָלען איהם געפעלען ווערען...

אָפט פלעגען זיי ביידע נישט וויסען וואָס צו טון. אויף לייענען ביכער, זענען זיי נישט געווען קיין בעלנים. אויף געהן אין קינאָ — אויך נישט. — שפּאַצירען איז געווען אַן אָפּקומעניש. עס האָט איהר זיך געדוכט, דאָס אַזוי גיך ווי זי וועט אָנהויבען געהן, וועלען די [illegible] אָנהויבען לויפען...

אין שפּאַצירען, ווי געזאַגט, געווען אַן אָפּקערעניש, וואָס האָט זיך פערשטאַרקט מיט יעדען טאָג און זיי זענען נערוועז געוואָרען, ווען זיי זענען דאָס אַריבער געקומען.

עס איז געווען נאָך אַ פערגעניגען, — די קאַפע. דער רעסטאָראַן. דאָרט, אין טומעל האָט מען געקענט טרעפען אַמאָל אַ מענשען, וועגען וועלכען מען האָט דערנאָך געקענט אַביסעל רעדען. וואָס מען דאַרף זיך אויך נישט געקענט זיצען. מען האָט געגעבען עפּעס געהערט. וואָס מ'האָט געגונען, האָט געקאָסט צופיל און, זיי האָבען קיין צופיל געלד נישט געהאַט. זיין ווייב האָט געמאַכט מען זאָל איהם אָפּזאָגען פון זיין גוטער שטעלע, און איהר מאַן האָט זיך אָפּגעזאָגט איהר, וואָס נישט איז צו געבען: זי איז דאָך פון איהם אַוועק, און זאָל איהר געבען, ווען ס'האָט זי ביי איהם אַוועקגענומען.

און געקומען דערצו, אַז ער האָט נישט געהאַט וואָס צו טון און זי איז געוואָרען די פערדינערין. נישט קיין גרויסע פערדינערקע, אַרום פערציג זלאָטים אַ וואָך, גענוג אויף דורכצוקומען ביז ער וועט זיך אָפּזוכען וואָס צו טון.

זי האָט איהם נישט געטרייבען זוכען קיין בעשעפטיגונג, נאָר ווען זי האָט געדאַרפט פריהער פון איהם אויפשטעהן, האָט זי זיך געגעגענט, שטאַרק געקושט און זיך געריבען די אויגען, אָנגעגעבען דערביי:

„דו קענסט נאָך שלאָפען"...

אַז ער פלעגט זאָגען:

„איך שטעה אויך אויף" — — —

פלעגט זי אַ שמייכעל טאָן:

„צו וואָס? וואָס פאַר אַ גוטס וועט דאָס ברענגען? דו וועהסט דאָך זייערע מענשען דורכ'ן טעלעפאָן"...

„איך קען צו זיי צופאָהרען"...

„אומזיסטע טרחא"...

דאָס איז געווען אמת, און ער האָט צושטימענדיג צוגעמאַכט די אויגען און איהר האָט דאָס פערדראָסען: ער קוקט אפילו נישט ווי זי טוט זיך אָן.

— די ערשטע צייט פלעגט ער זי „עפענען די אויגען", נעבען אַ ציה צו זיך און קושען, קושען.

דאָס אָנטון זיך האָט דאַן גאָר אַנ'אַנדער פּנים בעקומען. ס'איז געווען אַ פּראָצעס פון רייצונג, אַ ליבעס־צערעמאָניע, אַ שפּיל, איצט וואָס? אַ מעכאַנישע שטיקעל אַרבייט פאַר'ן געהן צו דער אַרבייט, מעהר נישט.

זונטאָג זענען ביידע שפּעט אויפגעשטאַנען. זונטאָג איז געווען גוט, אָבער אויך נישט אַ גאַנצען טאָג, נאָר ביז מיטאָג. אָנבייסען האָבען זיי פאַר זיך אַליין געקענט מאַכען, מיטאָג־מאָהלצייט האָט מען בעדאַרפט געהן ערגיץ עסען. סיידען — ווען ער איז אַרויסגעגאַנגען טראָגען דעליקאַטעסען...

אַ היימליכע אַטמאָספערע, דאָס איז וואָס ס'האָט זיי געפעלט. אַ היימיש־געמאַכטער מאָלצייט.

מיט אַ וואָך צוויי פריהער האָט זי אין טראַמוויי בעגעגענט איהרע אַנ'אַלטע בעקאַנטע, וועלכע האָט איהר בעקענט מיט איינע, אַ פּיאַנאָ־שפּילערין, פון אַ גרויסען קינאָ. זיי זענען זיך געפעלען געוואָרען. יענע האָט איהר געמאַכט קאָמפּלימענטען פאַר איהר פרישקייט און זי יענער, פאַר איהר גוטען שמייכעל. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, דאָס זיי וואוינען בלויז עטליכע הייזער איינע פון די אַנדערע און יענע האָט איהר געגעבען די וויזיט־קאַרטעל צוגלייך מיט אַנ'איינלאַדונג: זי זאָל צו איהר אַריבערקומען ווען זי וויל.

זי האָט איצט גענומען דאָס קאַרטעל און געקוקט אויף דעם:

וואָלט ער מיט איהר וועלען צו דער פרוי געהן?

צו דער פרוי? ניין, ער וויל נישט צו דער און פון קיין אַנדערער.

„אָבער די", האָט זי געזאָגט, „איז נישט ווי אַלע אַנדערע".

„ערגער געווים"...

„ניין, נישט ערגער"...

„בעסער"?

„...אַנדערש".

אַלע פרויען זענען ווי איינע. איבערהויפּט, די, מיט וועלכע זי בעקענט איהם, ער ווייסט שוין... איינע איז ערגער פון דער אַנדערער. מוחל. זאָל זי צו איהר אַליין געהן אויב זי איז איהר געפעלען.

ניין, האָט זי געזאָגט, אַליין געהט זי נישט!

איז ער, נישט וויסענדיג ווי וואָס צו טון, מיט איהר צו דער נייער בעקאַנטער געגאַנגען.

— ווי ווייסטו מיך פאַר איהר פאָרשטעלען?

— האָט ער אויפ'ן וועג צו דער פרוי ביי זיין געליבטער געפרעגט.

— ווי? מיין... געליבטער?

— געליבטער! ווי ביליג.

— נו, מיין... פריינד.

— דאָס איז בעסער.

און זי האָט איהם פאָרגעשטעלט: מיין פריינד.

* * *

געהענדיג פון דער פרוי האָט זי ביי איהם געפרעגט:

— נו, וואָס זאָגסטו צו איהר?

— אַ, האָט ער גלייכגילטיג אַ זאָג געטאָן, — פּונקט ווי ריינע פריהערדיגע בעקאַנטע.

— וועלכע?

— ...אַלע.

— אָהן אויסנאַהם? האָסט דאָכט זיך איינע פון די פריהערדיגע זעהר גערן געהאַט.

— זעהר!

— נו... נישט זעהר, אָבער גענוג גערן. אויף צו וועלען זי ווידער אַמאָל זעהן... איז דאָס מעגליך, אַז דו זאָלסט זי נישט וועלען מעהר זעהן? זי האָט אונז מכבד געווען מיט אַזויפיל גוטע זאַכען... איך רעקאָמענדיר זי דיר און אויב דו ביסט נישט קיין נאַר, וועסטו זיך נישט אָפּזאָגען...

— לאָז מיך זיין אַ נאַר.

— אָבער פאַרוואָס? — ערקלער?

— אַ, מיין גאָט, מוז איך אויף יעדער זאַך געבען אַנ'ערקלערונג?

— מילא, ערקלער גאָרנישט — האָט זי נישט אָהן צופרידענקייט געזאָגט.

דער פאַקט, אַז די פרוי איז איהם נישט געפעלען, האָט איהר צופרידענגעשטעלט. עס זענען געווען מאָמענטען, ווען איהר האָט געדוכט, דאָס ער קוקט אויף דאָס איהרע אַזוי ווי ער... וואָלט בעסער נישט קוקען. אָבער ער קען נישט העלפען, האָט זי איהם אין געדאַנקען פערענטפערט. ער האָט אַזעלכע אויגען וואָס דרינגען אַריין אין דער נשמה, אַז ווי ער זאָל נישט קוקען — איז דאָס אַ קאָמפּלימענט — — —

ער האָט פון דער ווייט אַ קוק געטאָן אויף איהר.

— וואָס איצט?

— וואָס? גאָרנישט, וואָס זאָל זיין?

— איך האָב געמיינט, דו ערגערסט זיך וואָס דיין נייע בעקאַנטע איז מיר נישט געפעלען..

— אַ, מיין טייערער! — האָט זי זיך צוגעדריקט צו איהם! — איך ווינש, אַז דיר זאָל קיין אַנדערע אויסער מיר צייט דו וועסט לעבען נישט געפעלען ווערען!

— אַ דאַנק!..

* * *

אויף מאָרגען פריה, נאָך איהר אַוועקפאָהרען צו דער אַרבייט, איז ער אַוועק צו דער נייער בעקאַנטער. און ווען ס'איז געקומען די צייט, ווען זי האָט בעדאַרפט פון דער אַרבייט אַהיימקומען האָט ער זיך פון דער נייער בעקאַנטער געזעגענט מיט די ווערטער:

דאָס מאָל האָט זי מיר צוגעטראָפען:

די ביסט אַנ'אינטערעסאַנטע פרוי. די אינטערעסאַנטסטע פון אַלע פרויען, וועלכע איך האָב אין מיין לעבען בעגעגענט. איך וואָלט קיינמאָל נישט מיד ווערען מיט דיר צו — זיין. און דערפאַר וועל איך טאַקע בעסער יעצט אַוועקגעהן כדי איך צייט אין דער היים צו זיין און ווידער צו דיר וואָס פריהער קענען קומען!

און זיי האָבען זיך צערטליך און שטאַרק אַרומגענומען, היים און לאַנג געקושט. די הענט געדריקט, און מיט שטומ־ריידענדיגע בליקען צוגעזאָגט איינע די אַנדערע די אַלע גליקען, וואָס מע פרעגט זיך נאָך אויף זיי...

מרים קאַרפּילאָוו.

די בעפרייאונג פון דער ארבייטער־פרוי

א מערקווירדיגע לעבענס־געשיכטע פון א קעמפעריז פאר פרויען־רעכט

פון לואיזע קאוטסקי.

אין ווען איז איצט ערשינען א נייַ בוך פון דער בעריהמטער סאָציאַליסטישער קעמפערין אַרעלהייד פאָפּ. דער נאָמען פון דעם בוך איז: „דער וועג צו דער הויך, די סאָציאַלע דעמאָקראַטישע פרויען־בעוועגונג אין עסטרייך" (אַרויסגעגעבן פון דעם פרויען צענטראַל־קאָמיטעט פון דער עסטרייכישער סאָציאַל דעמאָקראַטישער ארבייטער־פּאַרטיי) די פערפאַסערין פון דעם בוך איז די פיהרערין פון דער פרויען־בעוועגונג אין עסטרייך און די פערשטעטערין פון פרויען אין דער עקזעקוטיווע פון דעם סאָציאַליסטישן אַרבייטער אינטערנאַציאָנאַל.

3 מיט צוואַנציג יאָהר צוריק איז ערשינען אָהן דעם נאָמען פון דעם פערפאַסער א קליין ביכעל מיט'ן נאָמען „די יוגענד געשיכטע פון אַן אַרבייטערין דערצעהלט פון איהר אַליין". דער גרויסער סאָציאַליסטישער קעמפער אויגוסט בעבעל האָט העכאַלט אין דעם ביכעל געהאַט אַ פאָרוואָרט, וואו ער האָט צווישן אַנדערע געשריבן: „וועלכע האָב איך געלייענט אַ בוך מיט אַ טיפערן אינטערעס ווי דאָס ביכעל פון אונזער גענאָסין, מיט ביטערע פארבען שילדערט זי די נויט, די עלענד און די גייסטיגע ליידן פון אַן אָרימען קינד פון דעם אַרבייטער קלאַס, מאַטערנישען, וועלכע די פערפאַסערין אַליין האָט דורכגעליטען."

אין יענער צייט, ווען „די יוגענד געשיכטע פון אַן אַרבייטערין" איז ערשינען, איז שוין די פערפאַסערין פון אַן אַרימער אומבעקאַנטער אַרבייטער־מיידעל געוואָרן אַ זעהר אָנגעזעהענע און געאַכטעטע פּאַרטיי־טוערין. אין בעבעל'ס האָט איך זיין פאָרוואָרט מיט רעכט געמאַכט די פאָלגענדע בעמערקונג:

„איין זאַך אָבער האָב איך אויסצוזעצן אין דעם ביכעל, וואָס די פערפאַסערין האָט נישט געוואָלט אַנגעבן איהר נאָמען. איהר בעשיידענקייט איז דאָ גאָרנישט בערעכטיגט. אמת, דער נאָמען פון דער פערפאַסערין וועט לאַנג קיין סוד נישט בלייבן. אָבער עס וואָלט אַ סך מעהר גע־האָלפן אין דער פערשפרייטונג פון בוך, ווען די פערפאַסערין, וועמעס נאָמען אַלע קענען זעהר גוט, וואָלט אָפען געזאָגט: אָט דאָס בין איך גע־ווען אַמאָל, און דאָס בין איך איצט. דאָס וואָס איך האָב געטון האָב איך געמאַכט טון. און איהר אַנדערע פרויען, דאַרפט מיר נאָכמאַכן, איהר דאַרפט נאָר וועלן."

צוואַנציג יאָהר זענען פערגאַנגען זינט דאָס ביכעל מיט בעבעלס פאָרוואָרט איז ערשינען. דאָס זענען צוואַנציג שווערע יאָהרען, פול מיט גרויסע געשעהענישען. די מלחמה און די רעוואָלוציעס האָ־בען איז דער צייט איבערגעקעהרט די וועלט, און בעזונדערס פאַר די פרויען איז געקומען אַ נייע צייט, מאַטש ווייט נישט קיין דורכאויס גליקליכע. פונדעסטוועגען זענען די לעצטע צוואַנציג יאָהר גע־ווען ווייט נישט די שווערסטע אין דעם קאַמף פון פרויען פאַר מענשליכע רעכט. אַ סך שווערער

אין דער קאַמף געווען פריהער און אַרעלהייד פאָפּ און פיל אַנדערע געטרייע אַרבייטער־טוערינס זע־נען געשטאַנען אין דער שפיץ פון יענעם גרויסען קאַמף אין עסטרייך.

די שווערסטע צייט האָבען די ערשטע פרויען־קעמפערינס דורכגעמאַכט אין אָנהויב פון דער פראַ־לעטאַרישער פרויען־בעוועגונג, און די לעצטע צעהן יאָהר פון דעם פערגאַנגענעם יאָהרהונדערט.

אין יאָהר 1889 ביים סאָציאַליסטישען פּאַרטיי־טאָג אין האַינפעלד, איז צום ערשטען מאָל אויפ־גענומען געוואָרען די פרויען פראַגע. באַלד נאָך דעם האָט אַ פרוי גענומען דאָס וואָרט איז דער פראַגע און דעם וועכענטליכען אָרגאַן פון דער פּאַרטיי. דאָס איז געווען אַן אָרימע לונגען־קראַנ־קע פרוי, אָבער פול מיט בעגייסטערונג און גלויבען אין איהר אידעאַל. זי האָט זיך געווענדעט מיט אַן אָפענעם בריף צו אַלע גענאָסינען און גענאָסען. זי האָט געבעטען, מען זאָל גרינדען אַ־וועגער קלאַסען פאַר אַרבייטער פרויען און מיידלעך. ערשט ווען מען וועט עפּעס טון פאַר די אַרבייטער־פרויען, וועלען זיי זיך קאָנען פעראינטערעסירען אין דער סאָציאַליסטישער און אַרבייטער־בעוועגונג. ערשט דעמאָלט וועלען זיי אָנהויבען פערשטעהן די בעוועגונג און אָפּשאַצען דעם גרויסען ווערט פון די אַרבייטער אָרגאַניזאַציעס און זיי וועלען דעמאָלט אַרויסווייזען גענוג מוט און אידעאַליזם, צוגלייך מיט די מענער, זיי וועלען צוזאַמען מיט די מענער בעזוכען די סאָציאַליסטישע פערזאַמ־לונגען און האַנד אין האַנד מיט די מענער קעמפען פאַר דער אַלגעמיינער בעפרייאונג.

די ווענדונג פון דער דעמאָלט אומבעקאַנטער פרוי איז געפאַלען אויף אַ פרוכטבאַרען באָדען. דער פערשטאָרבענער וויקטאָר אַדלער, דער פער־דינסטפולער פיהרער פון דער עסטרייכישער סאָ־ציאַליסטישער פּאַרטיי, איז שוין לאַנג פאַר דעם אַרויסגעטראָטען פאַר די רעכט פון פרויען, און דאַנק זיין קלוגער פיהרערשאַפט און ענערגישער אַרבייט איז ענדליך געלונגען בייצוקומען אַלע שווע־ריגקייטען און גרינדען אַ בילדונגס־פעראיין פון אַרבייטער־פרויען. דאָס איז געווען אין יאַנואַר פון יאָהר 1890.

יענע צייט קען מען אייגענטליך רעכענען פאַר דעם אָנהויב פון דער פרויען־בעוועגונג אין עסטרייך. די פרויען בעוועגונג האָט שוין היינט עס הינטער זיך אַ געשיכטע פון פערציג יאָהר פון אונ־ערמידליכען קאַמף, פון דורכפאַלען און ערפאָלגען. שילדערט איצט פאַר אונז אַרעלהייד פאָפּ אין דעם נאָר וואָס ערשינענעם בוך „דער וועג צו דער הויך".

„דער וועג צו דער הויך" איז נישט קיין טרוקע־נער בעריכט פון פאַקטען און געשעהענישען. ניין, דאָס איז אַ בוך פול מיט לעבעדיגע, בלוט שילע שיל־דערונגען, אַ שטיק קולטור־געשיכטע, אַ שטיק גע־שיכטע פון דער גייסטיגער ענטוויקלונג פון אונ־זער צייט. מיר געפינען דאָ די נעמען, לעבענס־געשיכטעס און אינטימע פּאָרטרעטען פון די פּיאָ־נערען פון דער סאָציאַליסטישער בעוועגונג, וואָס האָבען מיט זייער גרויסען קאַמף און מיט זייערע קרבנות דורכגעלעבט אַ וועג פאַר די אַנקומענדע דורות.

די פערפאַסערין דערצעהלט וועגען דער לאַנג־יאָהריגער אַרבייט, וועגען די אומגעלונגענע און געלונגענע אונטערנעהמונגען. זי דערצעהלט אויך ווי די ערשטע בראַווע פרויען פון דער בעוועגונג האָבען אומזיסט בעגעגענט פעראַכטונג און שפּאָט. ווי מען האָט אויף זיי אַנגעוויזען ווי אויף אויסגע־לאַסענע מיידען, ווען זיי האָבען געפרובט פער־שפרייטען די לעהרע פון סאָציאַליזם איך די שטעט און דערפער. מיר דערוויסען זיך וואָ ווי זיי האָבען געליטען נויט, ווי זיי האָבען פאַר זייער אידעאַל מקריב געווען אַלץ: זייערע כחות, זייער געזונד, זייער צייט און דאָס לעצטע ביסעל געלד, וואָס זיי האָבען פערמאָגט.

אומעטום האָבען זיי די רעגירונגס־בעאַמטע נעמאַטערט, פערפאָלגט, בעשטראָפט, געוואָרפען אין די טורמעס און זיי האָבען דאָס אַלץ איבער־געטראָגען און זיך נישט בעקלאָגט און קיינמאָל האָבען זיי אויך קיין אויגענבליק נישט פערלאָזען זייער אַרבייט, נישט פערגעסען זייער הויכען אי־דעאַל.

אַרעלהייד פאָפּ, די פערפאַסערין פון דעם בוך האָט אַמאָל געהערט צו די נידריגסטע און דער שלעכטסטע טיילען פון דער געזעלשאַפט. פון דער גרעסטער אָרימקייט, פון דער טיפסטער גייס־טיגער און נשמה־עלענד האָט זי זיך אַליין דורכגע־לעגט „אַ וועג צו דער הויך". איצט זיצט אַרעל־הייד פאָפּ אין עסטרייכישען פּאַרלאַמענט צוזאַמען מיט אַ סך אַנדערע פון איהרע אַמאָליגע מיטקעמ־פערינס. אין פּאַרלאַמענט טוען זיי איצט ווייטער אונערמידליך זייער אַרבייט פאַר דער בעפרייאונג פון די אַרבייטער.

זי איז געשטאַנען ביי דער וויגעלע פון דער פרויען־בעוועגונג און פונקט ווי איהר אייגענער לעבען איז ווי אַ וואונדערליכע מעשה'לע, אַזוי איז אויך די פרויען בעוועגונג אַליין ווי דורך אַ צויבער אויסגעוואַקסען און געשטיגען אַלץ העכער און העכער. און אַרעלהייד פאָפּ איז די גאַנצע צייט געשטאַנען אין דער ערשטער רייה פון דער בע־וועגונג. אויך די פרויען בעוועגונג איז אין אָנהויב געווען זעהר קליין, אָרים און נידעריג און איצט זענען די פרויען אָרגאַניזאַציעס זיך שטאַרק צו צוואַקסען.

אין דעם בוך פון אַרעלהייד פאָפּ ועהען מיר פאַר אונז לעבעדיג די גאַנצע מערקווירדיגע ענט־וויקלונג פון דער פרויען־בעוועגונג. איהרע שיל־דערונגען זענען פריש, לעבעדיג און אינטערעסאַנט און אָפטמאָל מיט אַ סך הומאָר. אויסער וואָס דאָס בוך איז אויסערגעוועהנליך בעלעהרענד, פער־שאַפט עס דעם לעזער אַ גייסטיגען פערגעניגען.

(פאַרװ.)

יודיש טעאטער „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאַוויטש 20

יודישער אַרטיסטען־פעראיין אין פוילען
דירעקטאריאט פון די פאַריינס־טעאטערן

בעפולמ. דיר. פאר לאָדז א. שטאַמפּפעדער
לייטער: א. בעזמאַן

גאַסטשפּילען פון דער בערימטער אַמעריקאַנ. קינסטלערין
אננא יאַקובאָוויטש

היינט, מאָנטאָג, דעם 10 נאָוועמבער 9 אַ זייגער אין אָווענד
גרויסע פאָפּולערע פארשטעלונג פון 80 גר. און
צום 1 מאָל אין לאָדז מיט אננא יאַקובאָוויטש — י. גאָרדין'ס אונשטערבליך ווערק אין 4 אַקטען

„חאַשע די יתומה"

הויפּטראָל „חאַשע" פיהרט אויס אננא יאַקובאָוויטש.

אין פּראָבען — „דאָס אימפּאָרטירטע ווייבעל" מיט אננא יאַקובאָוויטש

עס נעמען אָנטייל (לויט א. ב.) פרויען: י. פּלוים, ש. פּלוים, ס. פּאָזנאַנסקאַ, ר. רעגינאַ. מענער: מ. אייזענבערג, ה. בראָקאַרזש, י. גרינהויז, ב. גורוויטש. י. וויינבערג, ד. לואי. מ. מאַקסימאָוו, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פּלוים. .׳. דיריגענט ל. זעלמאַן.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון זאַל פילהאַרמאָניע.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאַווניע פון זעלבסטשטענדיגע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע גלידער א. א. וו. נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

די פערשאלטענע ירושה

(62 **גרויסער ראמאן פון ליידענשאַפט ליבע און פערברעכען**

לעאָן האָט זיך אָפּגערעגט און אַ זאָג געטאָן:

— דאָס איז אַלץ ליגען, אָפּנאַרן... אַלץ איז בלויז ליגען! אומזיסט די פּינקטליכע דאָקומענטען פון'ם „גוטער מאַדהויז" זענען קיין שום דאָקומענטע נישט!..

מאַקס אַפּמאַן האָט אַ טויבען קרעכץ געטאָן, ער איז מאָמענטאַל איינגעזאַרטשעט און אַלץ געוואָרען.

דער קעמפער האָט זיך אַרונטערגעגליטשט און זיך אָנגעלענט אין דער פיכטע וואַנט.

די ליפּען האָבען אַ חמר געזאָגט...

די פּלוצלינגע אויסגלאָשענע אויגען האָבען זיך האַלב־פערמאַכט.

— די דאָקומענטען, פון שטעהט אויף מיר, זיי זענען געווען דאָרט, וואו זיי האָבען בעדאַרפט צו זיין — ה. ה. און חוץ העבער פון דער פרוי, וואָס האָט דער־צוגען דאָס פרויליין מערי קאַהן־זינגער... איך האָב עס בייצייטענס פערשטאַנען, און טאַקי אויסגע־וועכט די דאָזיגע פרוי... מען רופט זי שאַרלאָטע סימפּסאָן... איך האָב זי אויסגעפונען און גערעדט מיט איהר... איך שטעל אַליין, פעסט, אַז די פרוילין קאַהן, אַדער פרויליין זינגער, אויב איהר ווילט — האָט ווירקליך נישט געוואוסט, וואָס עס מאַינט איהר דערציהערין! די פרוי שאַרלאָטע סימפּסאָן איז פערשוואונדען אין דעם טאָג, ווען מאַרקוס קאַשטאַן איז אומגעבראַכט געוואָרען...

— פאַר וואָס, לעאָן, האָסט דו עס געטאָן? — האָט מערי אַ פרעג געטאָן.

— ווייל זי האָט געגנבעט געוואוסט וועגען דער גאַנצער געשיכטע: זי האָט געוואוסט, אַז קאַשטאַן האָט געוואוסט אַז קאַשטאַן האָט מורא געהאַט פאַר די „דריי מאַלפּעס".. די האָט זיך אָנגעשטויסען, אַז זיי האָבען עס אומגעבראַכט קאַשטאַנען, און זי האָט זיך דערשראָקען פאַר זיך גופא..

לעאָן האָט זיך פונאַנדערגעלאַכט:

— אַ מערקווירדיג ביטערע און געשיקטע פרוי איז די דאָזיגע שאַרלאָטע סימפּסאָן!.. עס האָט מיר אָפּגעקאָסט אַ פיין ביסעל האַרעוואַניע ביז איך האָב איהר איבערגערעדט, אַז פאַר אַלע איהרע שרע־קען און עגמת נפשן וועט זי בעקומען דעם געהע־ריגען שכר, און ביז איך האָב איהר צוגערעדט צו אָפּגעבען די דאָקומענטען... ס'שאַדט נישט — דאָס האָט אָפּגעקאָסט אַ וואוילע אַפּטיקאַ, אָבער זי האָט זיך דאָס געלד כשר פערדינט... וואָס איז עס? פון דער אייגנאַנגס־טיר און טיטען גאַראַזש האָט זיך דערהערט אַ גערויש.

לעאָן איז אָפּגעשפּרונגען אויף צוריק. אויפ־הויבענדיג דעם רעוואָלווער.

ער האָט אָבער גלייך ליכט אָפּגעאָטעמט.

די גרויסע פיגור פון זיין בעקאַנטען געהייב־אַגענט איז ערשינען אין'ם גאַראַזש, און גלייך נאָך איהם זיבען מאַן, געקליידעט אין ציוויל.

מאָריץ אַפּמאַן האָט זיך געאַמפּערט, גע־שליידערט מיט די פיס און הענט און געקוויטשעט, ווי אַ פערקלעמטער חזיר, ווען די פּאָליציאַנטען האָ־בען איהם געשלעפּט פון גאַראַזש אַרויס.

מאַקס אַפּמאַן איז נאָכגעגאַנגען שווייגענדיג, הכנעה'דיג אַן'איינגעבויגענער און דרייען, אַ שטאַרק געעלטערטער, קוים נאָכשלעפּענדיג די איינגענע פיס.

* * *

מערי איז געשטאַנען אויף דער טעראַסע, און הנאה געהאַט פון דעם הערליכען לאַנדשאַפט, וואָס האָט זיך אויסגעשפּרייט פאַר איהר אויפ'ן טייך און אויפ'ן טאָל.

— אַלזאָ — האָט זי געזאָגט — איך האָב געהאַלטען וואָרט, און אויסגענוסען אַ ביסעלעקס, און אויסגעטרונקען אַ גרויסע גלאָז ביר... רושעי־קאָפּס האָט מיך אַ בערציונט, אַז אַלע מיידלעך טרינקען ביר, און אַז דאָס איז זעהר גוט געזונד.. ער האָט זיך דאָך אַזוי העלדיש אויפגעפיהרט אין קעלער, אַז איך האָב איהם נאָך נישט אויפגעהערט צו דאַנקען... לסוף האָט ער אַזוי פיל געטרונקען, אַז איך האָב זיך ממש דערשראָקען... אָבער ווען איך האָב איהם נאָך אַמאָל דערמאָנט וועגען מיין דאַנקבאַרקייט, און געזאָגט, אַז איך וועל איהם קיינמאָל נישט פערגעסען דאָס, וואָס ער האָט געטון פאַר מיר, האָט ער אָנגעהויבען צו מאַכען מיט די הענט, און דערקלעהרט: „ס'איז השגחה איז עפּים דאָ צווישען פריינד?.. און אויב מען געפינט איין, אַז איך האָב זיך אויפגעפיהרט לייטיש, איז עס ביי אונז אַזאַ משפּחה־איינגענשאַפט!.. מיינער אַ ברודער, למשל, האָט חתונה געהאַט מיט אַן אַלמנה מיט זיבען קינדער!.." לסוף האָב איך איהם דאָך איינגערעדט, ער זאָל פון מיר צונעהמען אַ מתּנה, און איך קויף פאַר איהם נישט היינט פון אונז אַ קליין הויז, מיט אַ גאָרטען... איך האָב איהם אויך געמאַכט צוזאָגען, אַז איך און איהר וועלען צו איהם אָפּט קומען...

לעאָן און מערי האָבען זיך פונאַנדערגעלאַכט. דאָס געלעכטער וייערס האָט געקלונגען פריי־ליך און גליקליך.

— וועלבסטפערשטענדליך, — האָט לעאָן אַ זאָג געטאָן — פּלוצלינג איך איצט נאַרנישט אַנדערש צו טון, ווי קויפען זיך אַ־פערטעל אויטאָ און אַרומצופאָהרען צו גאַסט!..

— איך קלייב זיך נישט צו קויפען קיין אויטאָ..

— וואָס?! — איז לעאָן אָנגעשפּרונגען — וואָס רעדט איהר, טייערע?.. מיר האָבען דאָך נעכטען בעטראַכט אַ צוואַנציג לוקסוס־אויטאָס... איהר זענט איצט אַזוי רייך, אַז איהר קענט זיך פערגינען אויף די אַלע צוואַנציג... איך ראָט אייך, איהר זאָלט זיך קויפען אַן אויטאָ אויף צוויי פּלעצער, אַזאַ שוואַרץ־ווייסען... איהר וועט אין איהם אַרומפאָהרען און אַ שוואַרצען קלייד מיט ווייס גע־פוצט, און אַ שוואַרצען הוט מיט ווייסער אַרומ־גענייט... עס וועט זיין אַ מחיה צו קוקען!..

— לעאָן, איך זעה, איהר האָט אייגנעקוקט אין אַ מאָדע־זשורנאַל!.. ס'איז זעהר טשיקאַווע... אָבער איך האָב דאָך נישט קיין חשק צו קויפען אַ „שאַס"...

— פאַרוואָס עפּים?

זי האָט אַ שמייכעל געטאָן, און געוואָרפען אויף איהם אַ ווייכע, צאַרטען בליק:

— ס'וועט פאַר מיר סטייען אייער אויטאָ אויך!

ער האָט אויש אַ שלוכץ געטאָן פאַר גליק, און נישט געפונען, וואָס צו ענטפערען.

— איהר האָט זיך פריהער געוויצעלט, אַז איהר וואָלט מיט מיר גערן חתונה־געהאַט, און איך האָב געלאַכט... איך האָף, אַז מיט אייך וועט מיר שטענדיג זיין פרעהליך!.. אַלזאָ, לעאָן, איהר זענט אַ טאָרענע ליבער און פריהעל בער פּערשוין, און אויב איהר וועט מיר ווידער זאָגען, אַז איהר ווילט מיט מיר חתונה האָבען, וועל איך נישט לאַכען...

זי האָט אַ ווילע געשוויגען און צוגעגעבען:

— לעאָן... אויב איהר וועט מיך נישט הפּקר אַ קדוש טון, וועל איך אַליין אייך אַרום פּאַלען אויפ'ן האַלז!!

(סוף)

רעווי-טעאטער
„KAMELEON"
40 SIENKIEWICZA 40
אונטער דער קינסטלערישער לייטונג פון
L. Orliński i W. Boruński
טעגליך 2 פאָרשטעלונגען 7.45 און 9.45
שבת, זונטאג און יו״ט 3 פאָרשט. 5.45, 7.45, 9.45

היינט ערעפנונג פון ווינטער-סעזאָן! פרעמיערע פון דער גרויסער רעווי א. נ.:
„די ווּעסט געפינען א מאַן"
אין 2 טיילען — 16 בילדער פון טאָם, וולאַסט א. א. עס נעהמט אנטייל דער גאנצער אנסאמבל ווי אויך ניי-אנגאזשירטע ארטיסטען. :—: אין פּראָגראַם: אינסצעניזאציעס, סקעטשען, סאָלאָ-נומערן, אטראקציעס, אנסאמבל-סצענעס. :—: רעזשי: B. Orliński
קאָנפערענסיער: J. Leonowicz i Lopek Boruński באַלעטמייסטער: J. Szymański מוזיק, לייטונג: C. Kantor דעקאָראַציעס: Wł. Nowakowski קונסט-מאָלער — — — פּאַספּאַרטוס, פּריווּיליגעס ווי אויך הנחה-בילעטן אויף פּרעמיערעס, שבת און זונטאג נישט גילטיג.

היינט די לאנג-ערוואַרטעטע פּרעמיערע!
Lon Chaney
פערכשופט ווידער אַלעמען מיט זיין מעכטיג און דינאַמיטיש שפּילען אין מייסטערווערק א. נ.
דער אונפערגעסליכער אַקטיאָר, זשעני פון דער מימיק, דער העלד פון די מייסטערווערקן: „דער גלאָקען-ציהער פון נאָטר-דאַם", „געשפּענס אין דער אָפּערע", „גאָסט-בייטש" און אַנד.
לאָקאָמאָטיוו 2329
דראַמע פון מעכטיגע געפּהלען און פאַטער-ליבע. אין דער צווייטער הויפּטראָלע PHYLLIS HAWER העלדין פון בילד „משיגאַנא". אנהייב אין געוו. טעג 4 אַ זייגער נ״מ, שבת און זונטאַג 12 בייטאָג. פּאָפּולערע פרייזען פון די פּלעצער. אויסער׳ן פּראָגראַם: קלאַנג-קאָמעדיע א. נ. „די פּראַכט פון פרייהייט".

נור !!„MOLEX"
פערהיט אייער גאַרדעראָבע און ווערטפולע פעלצען פון צושעדיגונג דורך מאָלען.
„Molex" ,אַריינגעלעגט אין שאַנק אויף אַ רייהע חדשים וועפּט אויס און גיט אַרויס גאַזען, וואָס טייטען ראַדיקאַל די מאָלען גלייך ביים אָנהויב.
דער פּרייז פון אַ שאַכטעל 1,20 זל. צו בעקומען איבעראַל.

א קולטורעלער שדכן!
פיהרט אויס שדוכים מיט גרויס ערפאָלג
לאדז, ציגעל-גאַס 9,
פראָנט, 1 שטאָק וואוינונג 4, ווינשטאָק.

DR. MED. H. LUBICZ
ספ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנק
בעהמט ווידער אן
אויף צעגעלניאַנא 43, טעל. 141-32
עמפּפאַנגס-שעה׳ן 8-10, 12-2, און 5-8 זונטאַג און יו״ט 9-1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל.

Dr. H. HALTRECHT
הויט און געשלעכטס-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 8 ביז 9 פריה, פון 14-3 נאָכמיטאָג און פון 8 ביז 9 אָוונט.
פּיעטריקאָווער 10
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזן.

DR. ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכטהיילאינסט. נעמט אָן פון 4—7 אָוונט.

א רעפּעזירקע
ווי אויך
א פרעסער
ווערן פון זאפּאַרט געזוכט אין דער סוויטער-פאַבריק אַלעקסאַנדראָווסקאַ 45

ס. ווערט געזוכט
אַ מעדל צו לייכטער אַרבייט פון 15—17 יאָהר פון דער פּראָווינץ מיט בעקעסטיגונג און לאָזשי ווי אויך עפּעס צוגעצאָלט
וואָלטשאַנסקאַ 67
ביים צייכנער. 9276

כ׳זוך אַ שותף!
בעזיצענדיג עטליכע טויזענד זל. וויל איך צוטרעטען אלס שותף צו אַ גאַנגבאַר געשעפט. אָפּערטען אין „פאָלקסבלאַט" אונטער „L. K."

לעטשניצע זגערזשער 17
טעלעפ. 116-33
אויגען-דאָקטאָר ד״ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק 1—2 נאָכם.
נערוועז- „ ד״ר יוסטמאַן 12—2 נאָכם.
כירורג ד״ר מ. קאַנטאָר 4½, 5½, יו״ט 1—2
אַקושער און פרויען-קראַנקה. ד״ר פּאָפּיערני 11½—1 נאָכם.
אויערן, נאָז-און האַלז-קראַנקה. ד״ר ראַכאַוואָסקי 10½—11, 2—3 און 5—6 נאָכם.
קינדער-דאָקטאָר ד״ר ראָזענצווייג 11—12, 4—5 נ״מ
ווענער. און הויט-קראַנקה. ד״ר רוזשאַנער 1—2 נאָכם.
אינערל. קראַנקה. ד״ר ווינבערג 1—2, 6—7 נאָכם
צאָהן-אַרצט ד״ר א. גראָדזענטשיק 3—7 נאָכם.
רענטגען-גאָגינעט ד״ר סטופּעל 12—2, 4—6 נאָכם.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין ביוראָ
פון ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ׳ן ערשטען הויף
פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו ס׳ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי בימעם: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַניעס, קלויזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אויסלאַנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעם.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס הערען בלוי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ,
פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף
(vertical text at right edge of ad:) שלום עליכם ר׳ יידעלע, פּרנסה איז דאָ.

„MIMOZA"
קלאַנג-פילם-טעאַטער
ul. Kilińskiego 178.
די לעצטע טעג!
דער גרעסטער קלו פון אַלע קלאַנג-פילמען!
דער דזשאַז-זינגער
אין דער הויפּט-ראָלע: דער גרעסטער קלאַנג-פילם-קינסטלער
AL JOLSON
וועלכער וועט — זינגען — „כל נדרי"
יעדער ייד מוז זעהען דעם דאָזיגען פילם!
אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום-טוב 3.30 נ״מ

ZACHĘTA
קינאָ-טעאַטער
26 זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג! היינט און פאָלג. טעג!
מעכטיגע דראַמע אונטערן נאָמען:
„ווען א פרוי פערגעסט זיך"
אין די הויפּט-ראָלען:
MARJA JACOBINI, F. LEDERER
גיה יוגענד — צו יוגענד. טראַגעדיע פון אַן עלטערנדע פרוי. די יוגענד זיגט. בעקאַנטשאַפט פון אַ יונגען אָפיציר, אין וועלכען זי פערליבט זיך ביז שגעון. דער פילם האַלט דעם צושויער די גאַנצע צייט אין דער העכסטער שפּאַנונג.
פערשטאַרקטער אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ה׳ סטעפּאַנסקי.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמיטאָג. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט.
פּוילנישער 11, טעלעפאָן 3763
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

ד״ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן קר.	4½—5½
ד״ר סערשנער קינדער-קראַנקה.	9-11 4½-5
ד״ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	12—2
ד״ר ביבערנאַל הויט און ווענער. קר.	11½—12½
ד״ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד״ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	12½—1½
ד״ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	2—3
ד״ר שפּערלאַווסקי פרויען-און געבורט-הילף	3½—4½

טעכניק-טעראַפּיע, שטראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א.א.וו. פּאַקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַל. איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציע, אויף טערלונג חיזוקען אין שטאָט, און לאַבאָראַטאָריום פאַר אַנאַליזען אַלע אַרט אנאַליזען, אויך פּלעכטע און בלוט
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאָזשינסקי-סטאַראַפּאָלסקאַ
צאָהן-אַרצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

א יונגער
מיט עסען און שלאָפען ווערט געזוכט
צו ערפאַהרען ביים צייטונגס-פערקויפער, גייערס מאַרק רוג זשנאָווסקאַ און שערעדזקאַ.
9422

Poszukiwana kwalifikowana starsza podręczna do kapeluszy damskich od zaraz 6go Sierpnia 25

א גרויס
געוועלב
מיט אַ וואוינונג נישט ווייט פון דער דזיעלנע-אין צו פערדינגען. צו דערוויסען זיך קילינסקעגאָ 51 (ווידזעווסקאַ) אין דער קאָאָפּעראַטיווע.

לאָזשי
פאַר 2 אַנשטענדיגע יונגעלייט, עווענטועל אַ שטוב אויף צו אַרבייטען איז צו פערדינגען פאַר אַ קליינעם אָבצאָהל. צו ערפאַהרן קאַמיענגאַ 4 וו. 13

ס׳איז דאָ איבערצוגעבען
2 זוניגע צימערן
און קאָרידאָר פראָנט, אַ הויכען פּאַרטער. צו ערפאַהרען זשעראָמסקיעגאָ 5 ביים וועכטער

וועכבעריז קלינינק כירורגישע
„SANATO"
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
כירורגישע אָפּטיילונג פון ד״ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

DR. MED.
L. Pikielny
אורא לאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פון 12-1 און פון 4-7 אָוונט.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוו.
זונטאַג און יום-טוב פון 9-1 פאַרם.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציעל פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען
בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
נעהמט אָן אין דערהיים פון 3-5.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס
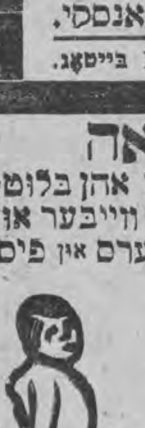
פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענטשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם פוס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבליך. ספּעציעל גומענע היל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר-דאָקטאָר בראַכגערטונג בעזאַטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען
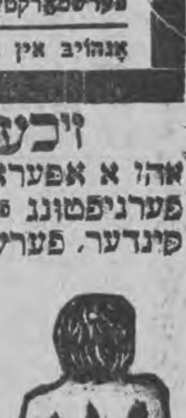
בראָך, אויך פאַר הויקערס לעמונגען מיט היילּ-גאַרסעטען און אָפּאַראַטען פאַר פערקרומטע פיס און פלאַטס-פוס ספּעציעלע אייגלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגס פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונט.
אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
בעמערקונג: דאָס ערוועליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג. ריפלעקטען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד״ר בעראַנעס, פּראָפ. ד״ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד״ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן טערזיבערטע פון דער קראַנקען-קאַסע
דאַנקזאַגונג.
דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם הערן ד״ר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעצ. פאַר בראָך, וועלכער נעמט אָן אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 טעל 177-22 פּראָנט פּאַר, פאַר זיין געוויסענהאַפטע פערלעגען מיר אַ גומענעם היל-באַנדאַזש לויט זיין מעטאָדע געגען מיין בראָך וואָס איך האָב געליטען אויף בראָך 20 יאָהר און אַ דאַנק איהם בין איך היינט געראַטעוועט, און קען איהם יעדען אַנציגען עמפּפעהלען.
Dr. BERGHOF Arzt.

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאַוואַדזקאַ 14, טעל. 108-53
נעמט אָן פון 10-2 נאָכמ. און פון 4-7 אָוונט

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. אַ חודש אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר׳ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער מפרסם נישט פּעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ 4 „
נאָכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ 8 „
[illegible] דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg Redaktor odpowiedzialny: Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska [illegible]